

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут економіки і управління

«До захисту в ЕК»
Директор інституту(декан факультету)
_____ (підпис)
Олег ШЕРЕМЕТ (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ (підпис)
Анатолій ЗАЇНЧКОВСЬКИЙ (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ 051 Економіка _____
(код та назва спеціальності)
освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства» _____

на тему Діагностика і шляхи запобігання банкрутству підприємства

Виконав: здобувач 5 курсу, групи ЗЕП-5-6
Моцар Аліна Олегівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник Басюк Тетяна Петрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Консультанти _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

_____ (ім'я та прізвище) (підпис)

_____ (ім'я та прізвище) (підпис)

Рецензент _____

_____ (ім'я та прізвище) (підпис)

Я як здобувач(ка) Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
 Кафедра Економіки і права
 Освітній ступінь Бакалавр
 Спеціальність 051 «Економіка»
 Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

економіки і права

Анатолій ЗАЇНЧОВСЬКИЙ

«30» вересня 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Моцар Аліни Олегівни

- 1. Тема роботи** Діагностика і шляхи запобігання банкрутству підприємства
Керівник роботи к.е.н., доцент Басюк Тетяна Петрівна
 затвержені наказом закладу вищої освіти від «30» вересня 2022 року № 586-КС
- 2. Строк подання здобувачем роботи** 07 лютого 2023 р.
- 3. Вихідні дані до роботи:** законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2019-2021 роки АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», мережа Інтернет.
- 4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):**
  - розкриття економічної сутності та причин банкрутства підприємства;
  - дослідження вітчизняних та зарубіжних методичних підходів до оцінки банкрутства підприємств;
  - вивчення нормативно-правової бази в сфері регулювання банкрутства підприємства;
  - надання загальної характеристики фінансово-господарської діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»;
  - оцінювання фінансового стану АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»;
  - аналіз ймовірності банкрутства підприємства;
  - визначення напрямів покращення ефективності діяльності підприємства;
  - розробка заходів з попередження, прогнозування та запобігання банкрутству на підприємстві.
- 5. Перелік графічного матеріалу**
Кваліфікаційна робота містить 25 таблиць та 11 рисунків, а саме:
  - Рис. 1.1. Економічні передумови процесу банкрутства підприємств
  - Рис. 1.2. Класифікація підходів до оцінки ймовірності банкрутства підприємств
  - Рис. 2.1. Виробництво шпалер в розрізі основних виробників у 2021 р., %
  - Рис. 2.2. Структура виробництва шпалер підприємства у 2021 році, %
  - Рис. 2.3. Питома вага оборотних активів у 2021 р., %

- Рис. 2.4. Питома вага розділів пасиву у 2021 р., %
- Рис. 2.5. Аналіз ефективності використання основних засобів АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.
- Рис. 2.6. Аналіз рентабельності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.
- Рис. 2.7. Аналіз ліквідності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» 2020-2021рр.
- Рис. 2.8. Аналіз ділової активності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»
- Рис. 3.1. Структура запланованих витрат на рекламу шпалер в 2023 р., %
- Додаток Б Сучасні причини та наслідки банкрутства підприємств.

6. Консультанти розділів роботи

7. Дата видачі завдання 30 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	13.10.2022р.	виконано
2	Написання розділу 1	15.11.2022р.	виконано
3	Робота над розділом 2	15.12.2022р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	16.01.2023р.	виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	27.01.2023р.	виконано
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи	31.01.2023р.	виконано
7	Проходження перевірки на антиплагіат		виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	02.02.2023 р.	виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	06.02.2023р.	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	14.02.2022 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Моцар А.О. Діагностика і шляхи запобігання банкрутству підприємства. Київ. НУХТ 2023.

In the first section of the qualification work, the theoretical and methodological aspects of diagnosing the probability of bankruptcy of the enterprise are substantiated. In particular, the essence and causes of the bankruptcy of the enterprise have been studied, methodical approaches to diagnosing the bankruptcy of the enterprise and legislative acts regulating the process of detection and passing the bankruptcy procedure have been systematized.

In the second section, the financial and economic activity of JSC "Slavic Wallpaper - KFTP" was analyzed and its financial condition was assessed. The diagnosis of the probability of bankruptcy of JSC "Slavic Wallpaper - KFTP" was carried out with the help of various methodical approaches.

In the third section, directions for improving the efficiency of activity are substantiated and measures for prevention, forecasting and prevention of bankruptcy at the JSC "Slavic Wallpaper - KFTP" enterprise have been developed. Кваліфікаційна робота викладена на 109 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: банкрутство, кризові явища, господарська діяльність, фінансова криза, діагностика, рентабельність, прибуток.

ANNOTATION

Motsar A. O. Diagnosis and ways to prevent bankruptcy. Kyiv. NUHT 2023.

In the qualification work, the theoretical and practical aspects of diagnosing the probability of bankruptcy of the enterprise were substantiated, as well as ways of preventing bankruptcy were investigated using the example of JSC "Slavic Wallpaper - KFTP".

The general characteristics of the financial and economic activities of the enterprise JSC "Slavic Wallpaper - KFTP" and the labor resources of the enterprise are analyzed. Its history and assortment are considered, the financial condition of the enterprise under study, the financial results and costs of the enterprise are assessed, the diagnostics of the probability of bankruptcy of Slavic Wallpaper - KFTP JSC is carried out.

Measures have been developed to prevent, predict and prevent bankruptcy at the enterprise.

The qualification work is presented on 109 pages of computer text. It consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources and appendices.

Key words: bankruptcy, crisis phenomena, economic activity, financial crisis, diagnostics, profitability, profit.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність та причини банкрутства підприємства.....	6
1.2. Методичні підходи до оцінки банкрутства підприємства: зарубіжний та вітчизняний досвід.....	15
1.3. Нормативно-правова база в сфері регулювання банкрутства підприємства.....	30
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ АТ «СЛОВ'ЯНСЬКІ ШПАЛЕРИ – КФТП».....	36
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства.....	36
2.2. Оцінка фінансового стану підприємства.....	43
2.3. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства.....	61
Висновки до розділу 2.....	68
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ НА ПІДПРИЄМСТВІ АТ «СЛОВ'ЯНСЬКІ ШПАЛЕРИ – КФТП».....	69
3.1. Напрями покращення ефективності діяльності підприємства.....	69
3.2. Заходи з попередження, прогнозування та запобігання банкрутству на підприємстві.....	73
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Успішне функціонування всіх суб'єктів господарювання не можливе без врахування можливих або наявних факторів дестабілізації їх діяльності. Сучасний етап підприємницького господарювання відзначається такими особливостями як нестабільність правового, політичного та економічного простору для функціонування підприємств. Зважаючи на це, постає об'єктивна необхідність щодо прогнозування подальшої діяльності всіх суб'єктів господарювання та максимальне виявлення всіх можливих загроз, що здатні спровокувати появу кризи та як наслідок – банкрутство. Неплатоспроможність та нестійкий фінансовий стан підприємств є прямим шляхом до банкрутства, а існуючі економічні проблеми на державному рівні тільки підсилюють ці складності.

Дослідженню різноманітних аспектів діагностики та шляхів запобігання банкрутству підприємств присвячено безліч трудів як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Широко відомі праці таких зарубіжних вчених: М.Азіз, Е.Альтман, Р.Брелі, Р.Ліс, С.Майерс, Г.Спрінгейт, Г.Тішоу, А.Таффлер, Е.Хотчкіз та інші. Дослідження ймовірності банкрутства підприємств і напрямів протидії йому приділяється значна увага з боку таких вітчизняних науковців як Є.М. Андрущак, О.А. Базилінська, І.О. Бланк, О.Я. Базилінська, Н.А. Голощачов, А.В. Матвійчук, Є.В. Мних, О.Л. Пдастун, А.М. Поддєрьогін, Р.С. Сайфулін, В.П. Семиноженко, А.А. Суббот, О.В. Тарасенко, О.О. Терещенко, І.В. Троц, А.В. Чернявський, О.О. Шапурова, А.Д. Шеремет, Н.П. Шморгун та інші.

Проте, незважаючи на ґрунтовні наукові напрацювання, у цій сфері є ще низка невирішених та дискусійних моментів, зокрема недостатньо уваги приділено практичним аспектам формування ефективної системи діагностики банкрутства підприємств різних видів галузей, зокрема і целюлозно-паперової галузі, а також відсутні чіткі рекомендації щодо напрямів її оптимізації в нестабільних економічних умовах. Саме тому обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною в складних умовах сьогодення, а від своєчасного

виявлення проблем та недоліків в системі оцінки та прогнозування ймовірності банкрутства залежить ефективність діяльності підприємства та спроможність функціонувати у динамічному конкурентному середовищі.

Метою кваліфікаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних та практичних аспектів діагностики ймовірності банкрутства підприємства, а також обґрунтування шляхів запобігання банкрутству на прикладі АТ «Слов'янські шпалери – КФТП».

Враховуючи теоретичну актуальність та практичну значущість в дослідженні механізму запобігання банкрутства підприємства, в роботі були поставлені та вирішені наступні завдання:

- розкриття економічної сутності та причин банкрутства підприємства;
- дослідження вітчизняних та зарубіжних методичних підходів до оцінки банкрутства підприємств;
- вивчення нормативно-правової бази в сфері регулювання банкрутства підприємства;
- надання загальної характеристики фінансово-господарської діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»;
- оцінювання фінансового стану АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»;
- аналіз ймовірності банкрутства підприємства;
- визначення напрямів покращення ефективності діяльності підприємства;
- розробка заходів з попередження, прогнозування та запобігання банкрутству на підприємстві.

Об'єктом дослідження є фінансовий стан підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП».

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних засад та практичних рекомендацій, що спрямовані на діагностування ймовірності банкрутства підприємства, а також його запобігання.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених в роботі завдань використовувалися наступні методи: теоретичні методи – аналіз, синтез, класифікація, систематизація, конкретизація, наукова абстракція, наукове

узагальнення (при визначенні сутності, особливостей, класифікації); комплексного та системного аналізу, статистики (при обробці статистичних даних за досліджуваний період); порівняльного аналізу (при зіставленні показників у динаміці та аналізі рядів динаміки); графічний (для наочного зображення результатів дослідження); метод експертного оцінювання (при оцінюванні), матричний та інші.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-законодавчі акти України, підручники, монографії, статті періодичних видань, річна фінансова звітність та основні показники діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», Internet-ресурси та результати власних досліджень.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні ефективної системи діагностики ймовірності банкрутства підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» та визначення оптимальних шляхів його запобігання, що може бути використана в подальшій діяльності самого підприємства для покращення його функціонування, зростання прибутковості та конкурентоспроможності в цілому.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 25 таблиць та 11 рисунків. Текстова частина кваліфікаційної роботи (без бібліографії і додатків) викладена на 90 сторінках друкованого тексту. У додатках розміщені різноманітні методики розрахунку ймовірності банкрутства підприємств, а також фінансова та статистична звітність об'єкта дослідження. Список використаних джерел включає 52 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та причини банкрутства підприємства

У кожного суб'єкта підприємницької діяльності, незалежно від форми власності, може виникнути кризова ситуація на певних етапах функціонування, що зумовлена дією певних факторів, а саме: коливанням ринкової кон'юнктури, помилками в управлінській стратегії, поразкою в конкурентній боротьбі, поступовим та періодичним осучасненням технологій, недостатньою увагою до проблем розвитку, реструктуризацією організації виробництва, поступовою зміною факторів зовнішнього впливу та прийомом нових кадрів, а також політичними обставинами. Переломним моментом кризових процесів на підприємстві є банкрутство [27].

У науково-економічній літературі представлена досить велика кількість підходів до трактування поняття «банкрутство». Дане поняття вживається у багатьох природничих та суспільно-політичних науках, кожна з яких трактує його по-своєму (особливо часто на сьогодні оперують даним терміном політологи). Головною причиною існування значної кількості підходів до трактування даного поняття є його неоднозначність у проявах, багатогранність та несподівані наслідки. До сих пір тривають теоретичні обґрунтування даного феномена. Зважаючи на це, доцільним є розгляд наявних найтипівіших визначень терміну «банкрутство».

Термін «банкрутство» походить від двох італійських слів: *banco* – «лавка» і *rotto* – «зламаний». Їх поєднання нагадує звичай ламати або хоча б перекидати лавку, на якій за своїм столиком сидів мінняло на ринку, який став неплатоспроможним.

Опрацювання літературних джерел засвідчило, що історично банкрутство розглядалося як міра фінансової, юридичної і навіть фізичної відповідальності неплатоспроможного боржника. Саме наявність неповерненого боргу була критерієм оцінювання стану банкрутства боржника. Процес управління банкрутством був зосереджений на тому, аби змусити повернути борг або ж жорстоко покарати боржника, щоб морально задовольнити кредиторів. Дослідження причин виникнення банкрутства мало на меті лише визначення міри відповідальності та покарання боржника [40, с. 127-128].

Враховуючи, що вітчизняні підприємства функціонують, як правило, у правовому середовищі України, то, першочерговим є необхідність розгляду законодавчих аспектів тлумачення цього терміну [3, с. 69].

Українське законодавство використовує поняття «неспроможність» та «банкрутство» як синоніми. Даний факт не в повній мірі відповідає закордонній практиці та виступає як специфічна риса українського законодавства, так як міжнародне законодавство надає вужче тлумачення терміна «банкрутство», що являє собою факт вчинення кримінально караного діяння зі сторони боржника, що спричиняє шкоду кредиторам. Поняття ж «неспроможність» за значенням є ширшим і означає нездатність особи, що засвідчена рішенням відповідного судового органу погасити свої існуючі боргові зобов'язання.

Так, відповідно до статті 1 Кодексу України з процедур банкрутства, банкрутство – це неспроможність боржника, що ухвалена господарським судом поновити свою платоспроможність шляхом процедури реструктуризації та санації й погасити визначені у порядку, встановленому даним Кодексом, кредиторські грошові вимоги іншим способом, аніж через використання ліквідаційної процедури [Кодекс з процедур].

Згідно статті 209 Господарського кодексу України, банкрутство – нездатність боржника поновити власну платоспроможність та задовольнити кредиторські вимоги, що визнані судом в інший спосіб, аніж через використання встановленої судом процедури ліквідації [12].

Статтею 219 Кримінального кодексу України визначено банкрутство як стійку фінансову неспроможність суб'єкта господарської діяльності [23].

Доцільно зауважити, що вітчизняне законодавство поєднує поняття банкрутства підприємства з його неплатоспроможністю, здолати яку можливо тільки шляхом процедури ліквідації. Тлумачення, розглянуте в законодавстві, є найбільш раціональним серед існуючих. Не дивлячись на той факт, що більшість дослідників пов'язують поняття «банкрутство» з юридично визнаною неплатоспроможністю підприємства, не всі згодні із твердженням щодо необхідності здійснення єдино можливої процедури ліквідації, а тому неправильно встановлюють значення банкрутства і не надають шансів, щоб продовжувати діяльність тим підприємствам, які насправді мають здатність подолати фінансову кризу [40, с. 128-129].

Варто зазначити, що коло наукових поглядів на сутність даного поняття дуже широке: від надзвичайно вузького його розуміння як неспроможність до більш широкого як помилки в веденні операційної діяльності, прорахунки в інвестиційній діяльності та брак активів в ліквідній формі.

Вчена Базилінська О.Я. визначає банкрутство як неспроможність підприємства фінансово відповідати за своїми борговими зобов'язаннями та виконувати перед бюджетом зобов'язання [2, с. 36].

Науковець Терещенко О.О. розглядає банкрутство як неспроможність суб'єкта господарювання, пов'язану з дефіцитом ліквідних активів задовольнити у встановлений для цього термін заявлені до неї вимоги кредиторів та виконувати перед бюджетом зобов'язання [46, с. 66].

Дослідниця Третьак О.Ю. дотримується тієї ж думки. Вона розглядає банкрутство як нездатність юридичної особи, що пов'язана з дефіцитом ліквідних активів, задовольнити кредиторські вимоги у визначений для цього термін [48, с. 47].

Вчена Андрущак Є.М. також має схожу думку, яка характеризує банкрутство як незадовільний господарський стан підприємства, що

встановлений органами судової влади, ознаками якого є припинення розрахунків за зобов'язаннями через нестачу ліквідних активів [1, с. 119].

Видатний науковець Бланк І.А. розглядає банкрутство як фінансову неспроможність юридичної особи, визнану органами судової влади, тобто нездатність підприємства задовольнити у встановлені терміни заявлені до нього вимоги кредиторів, та виконувати перед бюджетом зобов'язання [6, с. 276].

На думку Ситник Л.С., банкрутство – це юридично закріплена точка в життєвому циклі суб'єкта господарювання, що вказує на неможливість ведення фінансово-господарської діяльності з невід'ємним прибутком як самостійною одиницею господарювання [43, с. 233].

Власне трактування також запропонував Пластун О.Л., який стверджує, що банкрутство підприємства – це кінцевий результат глибокої фінансової кризи, що робить неможливим нормальну діяльність суб'єкта підприємницької діяльності та призводить до його неплатоспроможності [36, с. 258].

Науковці Олександренко І.В. та Іщук Л.І. вважають, що банкрутство є розподільником ринкової економіки першочерговою метою якого є усунення неефективних та не здатних розплачуватись за зобов'язаннями, чи тих хто працює у збиток підприємства та інших суб'єктів [31, с. 224].

Вчені Сейсебаєва Н.Г. та Топчанюк О.В. передбачають під банкрутством кризове положення, якому необхідні особливі методи керування та утворюється через зменшення змоги розраховуватись за зобов'язаннями [42, с. 679].

В літературі існує ще багато різних підходів до визначення дослідниками та науковцями сутності «банкрутство». Тільки у вітчизняній науковій літературі їх налічується понад п'ять десятків й окремі з них розкрито в додатку А.

Таким чином, можемо узагальнити наведені трактування поняття «банкрутство» та зробити власний висновок, що банкрутство – це наслідок прорахунків та помилок менеджменту підприємства під час своєї операційної та фінансової діяльності у конкурентному ринковому середовищі, а також нехтуванням впливовою дією різноманітних факторів на мікро- та макрорівні.

На нашу думку, банкрутство – це цілковита неплатоспроможність боржника, що юридично визнана в судовому порядку, наслідком якої стала глибока фінансова криза, внаслідок якої суб'єкт підприємницької діяльності не може задовольнити заявлені йому вимоги кредиторів.

Під час процесу банкрутства підприємств серед основних проблем в економіці виділяють: скорочення обсягів виробництва, зниження попиту на товарну продукцію виробників, затримки з виплатою зарплатні, збільшення заборгованості постачальникам, банкам та державному бюджету, важко прогнозовані зміни економічного середовища в цілому. Наведене вище може призвести до соціально-економічної нестабільності, втрати традиційних збутових ринків своєї продукції, постійних та частих змін юридичної бази, переміни в політичному устрої та будові економіки в цілому [40, с. 129].

Виділяють фактори внутрішнього і зовнішнього впливу серед економічних причин банкрутства підприємств. Фактори зовнішнього впливу є об'єктивними для підприємства-банкрута: політична нестабільність суспільства; світова економічна криза; погіршення соціально-економічної ситуації; зміна зовнішньоекономічної спрямованості країни та необґрунтованість економічної політики уряду; недосконалість законодавчого забезпечення та інші.

Внутрішні фактори є суб'єктивними по відношенню до підприємства-банкрута: неадекватність та несвоєчасність реакції на ринкові зміни; постійні недоліки економічної політики суб'єкта господарювання; значні прорахунки в організації праці; недосконале стратегічне планування і розвиток підприємства; неефективне використання інструментарію управління підприємством; низький технологічний рівень виробництва; зростання заборгованості; необґрунтований вибір інвестиційних проектів на фоні браку джерел фінансування; недостатність застосування наявних методів діагностики банкрутства [18, с. 57].

Як результат дії наведених вище чинників у сучасній економічній системі України формуються відповідні передумови економічного характеру банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності (рис. 1.1).

Банкрутство виступає завершальним етапом кризового становища на підприємстві. Надзвичайно важливо розпізнавати ранні симптоми кризового становища, здійснювати постійний моніторинг фінансових показників діяльності підприємства, що здатні вказувати на наближення такого стану.

Як правило, причини будуть різнитися в залежності від регіону, країни, галузі економічної діяльності підприємства, форми власності, організаційно-правового статусу, масштабів підприємства тощо. Доцільно зважати і на сучасні передумови банкрутства підприємства, виникнення яких є наслідком розвитку світової економіки та зовнішньоекономічних зв'язків між учасниками ринку, а також дослідити причини банкрутства, що притаманні українській економіці.

Вплив тенденцій в економіці, що є наслідком погіршення фінансового стану неконкурентоспроможних підприємств, знищення окремих контрагентів, на сучасні передумови банкрутства підприємств має прояв в:

– посиленні ролі ТНК, процесах злиття великих підприємств, об'єднань, тим самим збільшуючи рівень конкуренції;

- динамічний розвиток світової економіки;
- взаємозалежність різних державних економік і можливість появи ефекту доміно під час фінансово-економічних криз та банкрутств підприємств;
- внутрішні корпоративні скандали;
- зростання природних катаклізмів, пандемій та техногенних аварій;
- збільшення потреб та вимог споживачів до послуг та продукції компаній;
- збільшення частки наукомістких послуг та продуктів;
- Internet-злочини та віртуальні махінації;
- збільшення рівня терористичних актів у світі, що може стати наслідком фінансових та економічних криз;
- значне зниження життєвого циклу продукції та послуг [27].

Наслідки, які спричиняють погіршення становища або банкрутство:

1) фінансово неспроможний суб'єкт господарювання може бути причиною серйозних фінансових викликів для успішно функціонуючих підприємств – його партнерів. Разом з тим, підприємство завдає шкоди своїм партнерам, а як наслідок, знижується державний потенціал економічного розвитку;

2) фінансово неспроможний суб'єкт господарювання спричиняє ускладнення формування доходів держбюджету та позабюджетних фондів;

3) такі підприємства припиняють своє існування та сприяють скороченню робочих місць та чисельності працюючих у виробництві;

4) такі суб'єкти підприємницької діяльності допомагають скороченню загальної норми прибутковості на капітал, так як неефективно реалізують ресурси, що були їм надані в грошовій та товарній формах [24, с. 156].

Схематично сучасні причини та наслідки банкрутства підприємств відображені в додатку Б.

Разом з тим, усі наведені передумови й наслідки банкрутства свідчать не тільки про збитки для їх власників, партнерів, кредиторів, споживачів, а й погіршують соціальний клімат. Існують різноманітні способи класифікації банкрутства. Так, на підставі причини, що викликають банкрутство, розрізняють:

- банкрутство бізнесу – нераціональне управління підприємством, неефективна стратегія або неоптимальне використання ресурсів;
- банкрутство власника – наслідок нестачі у власника інвестиційних ресурсів, потрібних для здійснення розширеного або ж, інколи, простого відтворення;
- банкрутство виробництва – неконкурентоспроможність продукції;
- «недобросовісний менеджмент» – неефективні дії керівництва або ж ухилення від виконання зобов'язань [45, с. 683].

Окрім цього, виокремлюють такі види банкрутства підприємств як приховане, фіктивне, реальне, технічне та навмисне банкрутство (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація банкрутства підприємства

Вид	Характеристика
Приховане банкрутство	Навмисне приховування власником, засновником чи службовою особою суб'єкта підприємницької діяльності своєї стійкої фінансової неспроможності через подання недостовірної інформації, відомостей, якщо це завдало велику матеріальну шкоду кредиторів.
Фіктивне банкрутство	Помилкове визнання неплатоспроможності підприємства, щоб ввести в оману кредиторів задля отримання відстрочення виконання своїх боргових зобов'язань від них або ж скорочення обсягу кредитної заборгованості.
Реальне банкрутство	Повна неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності відновити власну фінансову стійкість та платоспроможність в майбутньому періоді через реальні втрати капіталу, що використовується.
Технічне банкрутство	Суттєве прострочення дебіторської заборгованості та перевищення цієї заборгованості над кредиторською, а також істотне перевищення обсягу активів над фінансовими зобов'язаннями.
Навмисне банкрутство	Навмисне створення чи збільшення власником або керівником підприємства його неплатоспроможності; некомпетентне фінансове управління; завдання економічного збитку підприємству на користь інших осіб або ж в особистих інтересах.

Джерело: [10, с. 63-64]

Діагностика існування кризи та її розвитку на підприємстві – це сукупність методів, направлених на вияв негативних індикаторів функціонування, зокрема проблеми, що стали причиною незадовільного фінансового стану (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Стадії розвитку кризових явищ на підприємстві

Стадія кризи	Зовнішні прояви
Прихована криза	<ol style="list-style-type: none"> 1. Погіршення загальної ефективності функціонування. 2. Зниження рівня прибутковості. 3. Зростання тривалості фінансового та операційного циклів. 4. Зменшення ринкової ціни підприємства. 5. Одержання збиткових показників за окремими операціями.
Криза платоспроможності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Періодичний і поступово більш тривалий брак грошових ресурсів. 2. Затримки з оплатою поточних платежів. 3. Наявність непогашених кредитів та простроченої кредиторської заборгованості. 4. Оплата економічних санкцій за порушення термінів виконання зобов'язань.
Банкрутство	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність можливості відповідати за зовнішніми зобов'язаннями на протязі трьох місяців від моменту їх виникнення. 2. Звернення кредиторів підприємства до суду. 3. Порушення з ініціативи підприємства або його кредиторів справи про банкрутство.

Джерело: [40, с. 131]

В цілому, для підприємств, що функціонують за несприятливих умов, можна виокремити наступні дії, здатні знизити ризик банкрутства:

1. Стратегічне управління, що в умовах кризи є найважливішим чинником стійкості та розвитку підприємства та динамічно змінюваного середовища. Дієвість стратегії визначається становищем підприємства на ринку та в цілому у зовнішньому середовищі, його відповідними внутрішніми характеристиками.

2. В умовах кризи управління підприємством зумовлене оперативним реагуванням та спроможністю прогнозувати ситуацію, своєчасно знаходячи проблеми, які потребують першочергового розв'язання. Створення спеціальних аналітичних підрозділів надає можливість керівнику отримувати необхідну інформацію для прийняття оптимальних фінансово-економічних рішень.

3. Якість та швидкість передачі розпоряджень й інформації впливає на оперативність реагування й запровадження змін на підприємстві.

4. Формування бюджету суб'єкта господарювання. Планування затрат та передавання повноважень менеджерам підрозділів з керування затратами надасть можливість суттєво зменшити сукупні витрати підприємства.

5. Припинення на певний час або ж закриття довгострокових інвестиційних проектів [9, с. 69].

Таким чином, поняття «банкрутство» є дуже неоднозначним та багатогранним. Зауважимо, що, на думку більшості авторів, основним моментом при визначенні терміну банкрутства є поняття «неспроможність», тобто банкрутство в основному характеризується вченими як неможливість виконання зобов'язань підприємством. Окрім цього, варто звернути увагу, що банкрутство має бути юридично визнаним. Існування чималої кількості думок щодо визначення доцільного трактування терміну «банкрутство» слугує виникненню різноманітних методів його діагностики. Таким чином, банкрутство має як позитивні, так і негативні наслідки для суб'єктів підприємницької діяльності, а відтак доцільним є постійне здійснення моніторингу ймовірності банкрутства підприємств, щоб мінімізувати прояв негативних наслідків.

1.2. Методичні підходи до оцінки банкрутства підприємства: зарубіжний та вітчизняний досвід

Під час свого розвитку безліч підприємств стикаються з кризами, що може стати причиною їх банкрутства. Використання інструментів прогнозування та методів оцінювання ймовірності банкрутства може стати в нагоді під час діагностики поточного фінансового становища підприємства та допомогти своєчасно запобігти настанню негативних наслідків.

Оцінка банкрутства підприємства має на меті прогнозування кризових ситуацій та самої ймовірності банкрутства, яке можливо за 1,5-2 роки до появи його очевидних ознак. Криза-діагностика господарюючих суб'єктів покликана створити базу для прийняття ефективних та обґрунтованих рішень, що слугують зменшенню впливу несприятливих процесів на підприємстві [17, с. 257].

У вітчизняній і закордонній науковій літературі існують різні підходи до оцінювання ймовірності банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності.

Ознаки банкрутства доцільно поділити на дві секції. Перша секція включає індикатори, що свідчать про можливі фінансові негаразди та можливість банкрутства в найближчому майбутньому: наявність постійно простроченої кредиторської та дебіторської заборгованостей; часто повторювані суттєві затрати в основній діяльності, що має вияв в постійній збитковості, постійному спаді виробництва та зниженні обсягів продажів; низькі значення показників ліквідності та негативна їх динаміка до зниження; брак власного оборотного капіталу; зростання до небезпечного рівня частки позикового капіталу в загальній його сумі; періодичне зростання тривалості обороту капіталу; існування наднормативних запасів готової продукції та сировини; застосування на не вигідних умовах нових джерел фінансових ресурсів; зниження ринкової ціни акцій підприємства; негативні переміни в портфелі замовлень; скорочення виробничого потенціалу в цілому [49, с. 1-2].

Друга група містить показники, що свідчать про ймовірність різкого погіршення фінансового стану в майбутньому при відсутності вжиття дієвих заходів, однак несприятливі значення даних показників не дають мотивів вивчати поточний фінансовий стан як критичний.

До другої групи відносяться:

- втрата основних контрагентів;
- надвисока схильність залежності підприємства від одного певного типу устаткування, проекту, виду активу або ринку збуту;
- недооцінка відновлення технології та техніки;
- неритмічна робота, вимушені простой;
- втрата кваліфікованих та досвідчених співробітників в апараті управління;
- низький рівень ефективності довгострокових угод;
- низький обсяг капітальних вкладень тощо [26, с. 236].

Перевагами даної системи показників ймовірного банкрутства є системність та комплексність, а недоліками виступають суб'єктивність

прогнозного рішення, більший ступінь складності в прийнятті рішень в умовах багатокритеріальної задачі, а також інформативний характер обчислюваних показників.

Виділяють чотири основні критерії до дослідження ймовірності банкрутства підприємства: експертні методи, методи оцінки фінансового стану, економіко-математичні методи та штучні інтелектуальні системи (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація підходів до оцінки ймовірності банкрутства підприємств
Джерело: [20, с. 133; 51, с. 59-60]

Найвідомішими методиками, що належать до першого підходу, є: метод Т.Скоуна; методика Аргенти (А-рахунок) або оцінки ймовірності краху; методика англійського підприємства ERNST&WHINNEY. Вказані методики мають за основу якісне оцінювання ймовірності банкрутства підприємств.

Другий підхід включає методи прогнозування ймовірності банкрутства підприємств, що засновані на побудові економіко-математичних моделей, зокрема: кластерний аналіз; дискримінантний аналіз; методи дерева класифікації та імітаційне моделювання.

Використання методики кластерного аналізу при прогнозуванні ймовірності банкрутства засноване на дослідженні кластерів, що характеризують фінансову стійкість підприємства та його схильність до банкрутства.

Кластерний аналіз надає можливість здійснення класифікації об'єктів, у даному випадку підприємств, для яких здійснюється оцінка фінансового стану, на основі подання результатів, обґрунтованих фінансовими показниками – крапками відповідного геометричного поля, з наступним виділенням груп як «згустків» даних крапок (таксонів, кластерів).

Кластерний аналіз включає методи автоматичної класифікації без навчання, що базуються на визначенні поняття відстані між об'єктами і не потребують апріорної інформації про розподіл генеральної сукупності.

По кожному з підприємств при здійсненні прогнозування ймовірності банкрутства виділяється певна кількість коефіцієнтів, що визначають його фінансовий стан. До того ж, в даний аналіз можуть бути віднесені дані за відповідними коефіцієнтами і за ряд періодів, що дає змогу оцінити схильність підприємства до банкрутства з урахуванням часового фактору [49, с. 3].

Методика побудови дерев класифікацій при прогнозуванні ймовірності банкрутства підприємства отримав широкого розповсюдження в міжнародній практиці. Основними перевагами даного методу є легкість інтерпретації отриманих результатів, високий ступінь наочності (графічне подання), ієрархічність розрахунків під час класифікації (питання задаються послідовно і остаточне рішення приймається залежно від відповіді на всі попередні питання).

Виділяють ще один підхід до прогнозування банкрутства підприємств серед економіко-математичних методів – імітаційне моделювання. Методи імітаційного моделювання при розрахунку ймовірності банкрутства можуть бути використані для вітчизняних підприємств. Методи імітаційного моделювання засновані на обчисленні ймовірності банкрутства підприємства шляхом аналізування результатів, що допомагає оцінити схильність підприємства до банкрутства в майбутньому. Так, менш фінансово стійкі підприємства мають вищу ймовірність збанкрутувати в найближчий період, ніж більше стійкі.

Серед економіко-математичних методів, застосовуваних під час прогнозування банкрутства підприємств, найбільш поширеним на практиці є

дискримінантний аналіз. Найвідомішими методами, що базуються на побудові дискримінантної функції, є:

- 1) п'ятифакторна модель Е. Альтмана (1968 р.);
- 2) модель оцінки фінансового стану Р. Ліса (1972 р.);
- 3) модель Г. Спрінгейта (1978 р.);
- 4) чотирьохфакторна прогнозна модель Дж. Таффлера (1977 р.);
- 5) модель оцінки ймовірності банкрутства О.О. Терещенка (2003 р.);
- 6) модель оцінки ймовірності банкрутства Фулмера (1984 р.);
- 7) модель PAS-коефіцієнта (Performance Analysis Score) [41, с. 179].

Методика розрахунку основних економіко-математичних методів для діагностики ймовірності банкрутства підприємства наведено в додатку В.

Методика штучних інтелектуальних систем базується на застосуванні експертних систем та спрямовані на прогнозування ймовірності банкрутства підприємства. Дані методи умовно поділяють на дві групи: системи нейромережових обчислень та діагностичні експертні системи.

Використання систем нейромережових обчислень мають на меті виявлення ймовірності банкрутства підприємств. Штучні нейронні мережі представляють собою нову і досить перспективну розрахункову технологію, що надає новітні підходи до вивчення динамічних завдань у фінансово-економічній сфері. На початковому етапі нейронні мережі дослідили нові перспективи в області розпізнавання образів, пізніше до цього приєдналися статистичні засоби, а також основані на методиці штучного інтелекту засоби допомоги в прийнятті рішень і вирішенні завдань у фінансовій області, у тому числі для оцінки ймовірності банкрутства підприємства [47, с. 27-28].

Іншим напрямом використання економічних систем є застосування діагностичних експертних систем, що призначені для дослідження причин, які викликали негативний стан підприємства. Окрім цього, діагностичні експертні системи дають можливість моделювати механізм людського мислення щодо вирішення завдань у відповідній предметній області. Експертні системи, крім

обчислень, формують висновки, ґрунтуючись на наявній у них інформації, базуючись на евристичних підходах до отримання результатів.

У цілому, варто відзначити, що в економіці експертні системи діагностичного характеру набули поширення порівняно недавно і ще не знайшли широкого використання, що не дозволяє судити про достатній рівень точності інтерпретації одержаних результатів, оскільки вони засновані, насамперед, на досвіді та знаннях експертів. Отже, можемо зауважити, що методика економічних діагностичних експертних систем наразі обмежена рівнем знань фахівців (економістів, бухгалтерів), що не завжди є високим [11, с. 236].

Популярним напрямом діагностики банкрутства підприємств є підхід, що ґрунтується на обчисленні різних фінансових коефіцієнтів на основі фінансових звітів. Закордонні та вітчизняні дослідники пропонують різну процедуру аналізу фінансової звітності, виходячи із завдань та цілей аналізу, технічного забезпечення, інформаційної бази, кваліфікованості та досвіду фахівців.

Дослідивши літературні джерела, нами виявлено наступні методики діагностики банкрутства підприємства, що ґрунтуються на обчисленні та аналізі фінансових показників: скоринговий метод «credit-men» Ж. Депаляна; система показників У. Бівера; метод, що заснований на обчисленні коефіцієнта фінансування важколіквідних активів; метод діагностики ймовірності банкрутства І. Бланка; модель фінансової рівноваги Ж. Франшо та І. Романе.

У вітчизняній практиці для оцінювання ймовірності банкрутства застосовується наступна система методів:

- горизонтальний аналіз – порівняння кожного рядка звітності з попереднім періодом;
- вертикальний аналіз – виявлення структури показників для оцінювання впливу різних факторів на кінцевий результат [8, с. 75-76];
- трендовий аналіз – порівняння кожного рядка звітності з позицією попереднього періоду та визначення тренду, тобто головної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів;

– аналіз відносних коефіцієнтів (показників) – дослідження рівня та динаміки відносних показників фінансового стану, що обчислюються як відношення величин балансових статей або інших абсолютних показників фінансової звітності, порівнюючи їх із базовими або нормативними значеннями (показники ділової активності, рентабельності, майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, ефективності використання майна) [37, с. 28];

– порівняльний аналіз – для дослідження реального фінансового стану підприємства доцільно проводити порівняння із середніми галузевими, розрахунковими показниками або показниками конкурентів;

– факторний аналіз – здійснюється для виявлення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних прийомів дослідження [28, с. 124-125].

На сучасному етапі найрозповсюдженішим у застосуванні при оцінці фінансового стану підприємства є саме коефіцієнтний метод, що ґрунтується на обчисленні системи показників, які вказують на стан підприємства в різних аспектах діяльності та сприяють виявленню слабких місць в його діяльності ще на початковому етапі.

Методика розрахунку основних показників оцінки фінансового стану підприємства для діагностики ймовірності банкрутства наведено в додатку Д.

Серед головних недоліків традиційних українських методик виділяють те, що: коефіцієнтні нормативні значення є необґрунтованими; не передбачено під час аналізу застосування показників, що свідчать про фінансову потужність підприємства; не беруть до уваги галузеву специфіку об'єкта дослідження; суб'єктивно сформована вибірка показників, на основі яких здійснюють аналіз; не враховано факт існування різної вагомості впливу окремих показників на кінцеві результати аналізу; ігнорування показників, які розраховуються на основі чистого грошового потоку [10, с. 64].

Суттєвим при дослідженні кризових факторів є життєздатний стан суб'єкта підприємницької діяльності.

Так, методика оцінювання життєздатного стану підприємства формується за його чотирьма основними параметрами життєздатності, що виражається наступною формулою:

$$L = \{L_4, L_3, L_2, L_1\} \quad (1.1)$$

де L_1 – коефіцієнт беззбиткової діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, що аналізується шляхом зіставлення у отриманні цільових показників функціонування підприємства до його стратегічних цілей;

L_2 – коефіцієнт фінансової рівноваги, що обчислюється шляхом оцінювання здатності суб'єкта підприємницької діяльності генерувати потоки грошових коштів у відповідних обсягах та у поставлені строки, що є достатнім для фінансування грошових витрат за операційною та інвестиційною діяльністю підприємства;

L_3 – коефіцієнт наявності активів з виконання зобов'язань повернення позикового капіталу та дотримання достатнього рівня ліквідності активів профінансованих позиковими коштами;

L_4 – коефіцієнт чистих активів суб'єкта підприємницької діяльності у відповідності до державних вимог та цільових параметрів функціонування підприємства [25, с. 424].

Повна життєздатність юридичної системи як господарюючої системи ототожнюється тоді, коли вся сукупність параметрів життєздатності підприємства становить більше нуля, що виражено наступною формулою:

$$\begin{cases} L_1 \geq 0 \\ L_2 \geq 0 \\ L_3 \geq 0 \\ L_4 \geq 0 \end{cases} \quad (1.2)$$

$$SL = \{1, 1, 1, 1\}$$

Прихована криза або криза ефективності проявляється у випадку порушення поставлених завдань та цілей суб'єкта підприємницької діяльності, що описується наступною формулою:

$$\begin{cases} L_1 \leq 0 \\ L_2 \geq 0 \\ L_3 \geq 0 \\ L_4 \geq 0 \end{cases} \quad (1.3)$$

$$SL = \{0, 1, 1, 1\}$$

Криза платоспроможності спостерігається у випадку порушення цільових коефіцієнтів фінансової діяльності підприємства та його фінансової рівноваги, описується за наступною формулою:

$$\begin{cases} L_1 \leq 0 \\ L_2 \leq 0 \\ L_3 \geq 0 \\ L_4 \geq 0 \end{cases} \quad (1.4)$$

$$SL = \{0, 0, 1, 1\}$$

Загроза банкрутства або криза розрахунків за існуючими боргами виникає при переході кризи платоспроможності у випадку порушення рівня ліквідності суб'єкта підприємницької діяльності та відображена наступною формулою:

$$\begin{cases} L_1 \leq 0 \\ L_2 \leq 0 \\ L_3 \leq 0 \\ L_4 \geq 0 \end{cases} \quad (1.5)$$

$$SL = \{0, 0, 0, 1\}$$

Загибель економічної системи спостерігається у випадку повного порушення всіх параметрів життєздатності підприємства, що описується наступною формулою:

$$\begin{cases} L_1 \leq 0 \\ L_2 \leq 0 \\ L_3 \leq 0 \\ L_4 \leq 0 \end{cases} \quad (1.6)$$

$$SL = \{0, 0, 0, 0\}$$

Таким чином, додержання стійкості всіх параметрів життєздатності надає змогу підприємству ефективно функціонувати та уникати ймовірності настання банкрутства, що, в свою чергу, є можливим тільки при раціонально налагодженій системі антикризового управління [25, с. 425-426].

Експрес-діагностування виконують за інформаційними даними оперативного фінансового аналізу, використовуючи методику оцінки фінансової рівноваги та фінансової стійкості.

Фінансова стійкість підприємства визначає рівень його фінансової незалежності, що вказує на стабільність у перевищенні доходів над витратами, вільному розпорядженні його грошовими коштами та їх ефективному використанні, безперебійному процесі реалізації й виробництва продукції,

товарів. Якщо погіршується фінансова стійкість, то ймовірність банкрутства підприємства висока, а само підприємство є фінансово нестабільним.

В табл. 1.3 наведено чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1.3

Зведена інформація щодо показників за типами фінансової стійкості

Індикатори фінансової стійкості	Типи фінансової стійкості			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійкий стан	Кризовий стан
$\pm \text{ВОК} = \text{ВОК} - 3$	$\pm \text{ВОК} \geq 0$	$\pm \text{ВОК} < 0$	$\pm \text{ВОК} < 0$	$\pm \text{ВОК} < 0$
$\pm \text{ФК} = \text{ФК} - 3$	$\pm \text{ФК} \geq 0$	$\pm \text{ФК} > 0$	$\pm \text{ФК} < 0$	$\pm \text{ФК} < 0$
$\pm 3\text{В} = 3\text{В} - 3$	$\pm 3\text{В} \geq 0$	$\pm 3\text{В} \geq 0$	$\pm 3\text{В} \geq 0$	$\pm 3\text{В} < 0$

Джерело: [21, с. 123]

Трьом коефіцієнтам наявності джерел формування запасів відповідають три коефіцієнти забезпечення запасів джерелами формування [21, с. 120]:

1. Надлишок (+) чи нестача (-) власних оборотних коштів ($\pm \text{ВОК}$):

$$\pm \text{ВОК} = \text{ВОК} - 3 \quad (1.7)$$

або
$$\pm \text{ВОК} = \text{ф}\text{№}1, (\text{р}.1495 - \text{р}.1095 - \text{р}.1200) - \text{ф}\text{№}1, \text{р}.1100 \quad (1.8)$$

де ВОК – власні оборотні кошти;

3 – запаси.

2. Надлишок (+) чи нестача (-) власних та довгострокових джерел формування запасів ($\pm \text{ФК}$):

$$\pm \text{ФК} = \text{ФК} - 3 \quad (1.9)$$

або
$$\pm \text{ФК} = \text{ф}\text{№}1, (\text{р}.1495 + \text{р}.1095 + \text{р}.1200) + \text{р}.1595) - \text{ф}\text{№}1, \text{р}.1100 \quad (1.10)$$

де ΦK – функціонуючий капітал (сума власних оборотних коштів та довгострокових зобов'язань);

$З$ – запаси.

3. Надлишок (+) чи нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів (ΦOI):

$$\pm 3B = 3B - З \quad (1.11)$$

$$\text{або } \pm 3B = \text{ф\#1, (р.1495+р.1095+р.1200+р.1595)+р.1600)) - ф\#1, р.1100} \quad (1.12)$$

де $3B$ – загальна величина основних джерел формування запасів (сума короткострокових кредитів та позик й функціонуючого капіталу);

$З$ – запаси.

За допомогою даних коефіцієнтів обчислюється трьохкомпонентний тип фінансової стійкості:

$$S(\Phi) = \begin{cases} 1, & \text{якщо } \Phi \text{ більше } 0 \\ 0, & \text{якщо } \Phi \text{ менше } 0 \end{cases} \quad (1.13)$$

Виділяють чотири типи фінансової стійкості для опису фінансової ситуації на підприємстві:

1. Перший – абсолютна фінансова стійкість (індикатор типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S = \{1,1,1\}$). Даний тип фінансової стійкості характеризується покриванням всіх запасів підприємства власними обіговими коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів. Однак даний варіант зустрічається на практиці дуже рідко. Більше того, даний варіант навряд чи може розглядатися як ідеальний, так як означає, що апарат управління підприємством не бажає, не вміє або ж не має можливості використовувати зовнішні джерела коштів для своєї основної діяльності.

2. Другий – нормальна фінансова стійкість (індикатор типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S = \{0,1,1\}$). Даний тип фінансової стійкості характеризується покриванням всіх запасів підприємства власними оборотними коштами, а також довгостроковими залученими коштами. Даний тип фінансування запасів з точки зору фінансового менеджменту є цілком «нормальним», оскільки нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною для суб'єкта підприємницької діяльності.

3. Третій – нестійкий фінансовий стан (індикатор типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S = \{0,0,1\}$), що свідчить про порушення платоспроможності, при цьому зберігається можливість відновити рівновагу шляхом збільшення джерел власних коштів, прискорення оборотності запасів та зниження дебіторської заборгованості. Фінансова нестійкість є припустимою (нормальною), коли обсяг залучених короткострокових кредитів та позикових коштів для формування запасів не є більшим за сумарну вартість матеріалів, сировини та готової продукції.

4. Четвертий – кризовий фінансовий стан (індикатор типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S = \{0,0,0\}$), свідчить про те, що підприємство є на межі банкрутства, оскільки короткострокові цінні папери, грошові кошти та дебіторська заборгованість не покривають навіть частини його прострочених позик та кредиторської заборгованості [21, с. 123].

Таким чином, оцінка фінансової стійкості є процесом діагностування фінансового стану та основних результатів фінансово-господарської діяльності організації для того, щоб виявити резерви підвищення його ринкової ціни та забезпечити подальший ефективний розвиток. За результатами аналізу фінансової стійкості проводиться прийняття управлінських рішень, формування стратегії розвитку суб'єкта підприємницької діяльності.

Таким чином, з допомогою аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства можна визначити сильні і слабкі позиції підприємства. Менеджери оперують цими даними для забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Суттєвим в оцінці фінансового стану підприємства є дослідження його фінансової рівноваги, що характеризує її фінансове становище з позиції ефективності використання та достатності власного капіталу. В цілому показники фінансової рівноваги в поєднанні з показниками ліквідності характеризують загальну надійність підприємства. Якщо погіршується фінансова рівновага підприємства, то ймовірність банкрутства висока, а само підприємство стає фінансово неспроможним.

В цілому, рівновага підприємства вказує на виживання та основу стабільності його ринкового положення. На практиці існує безліч методів щодо дослідження та обчислення матриці фінансової рівноваги. Зокрема, одним з них є методика, що була запропонована французькими науковцями І.Романе та Ж.Франшоном. Вчені визначили один з можливих варіантів застосування матриці фінансової рівноваги на основі обчислення результатів фінансової, господарської та фінансово-господарської діяльності [5, с. 61].

1. Результат господарської діяльності обчислюється за формулою:

$$РГД = БРЕІ - \Delta ФЕП - ВІ + ЗРМ \quad (1.14)$$

де БРЕІ – бруто-результат експлуатації інвестицій;

Δ ФЕП – зміни фінансово-експлуатаційних потреб;

ВІ – виробничі інвестиції;

ЗРМ – звичайна реалізація майна.

2. Результат фінансової діяльності обчислюється за формулою:

$$РФД = \Delta ПК - ФВпк - ППр - (Д + ДВФД) \quad (1.15)$$

де Δ ПК – зміни позикових коштів;

ФВпк – фінансові затрати за позиковими коштами;

ППр – податок на прибуток;

Д – дивіденди;

ДВФД – інші доходи та затрати фінансової діяльності.

3. Результатом фінансово-господарської діяльності (РФГД) підприємства є сума результату фінансової діяльності та результату господарської діяльності:

$$\text{РФГД} = \text{РГД} + \text{РФД} \quad (1.16)$$

Не дивлячись на те, що кожна методика має як переваги, так і недоліки, на практиці на сьогодні не існує ідеальної з теоретичних позицій єдиної методики оцінювання банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності [5, с. 62].

Отже, сучасні тенденції розвитку економіки потребують створення єдиної загальної методики оцінювання банкрутства підприємства відповідно до закордонного та вітчизняного досвіду. Так, діагностування банкрутства підприємств для забезпечення більш об'єктивного результату аналізу має ґрунтуватися на принципах: поєднання в процесі аналізу якісних та кількісних критеріїв, що вказують на можливу загрозу банкрутства підприємств; врахування особливостей дії економічних циклів у певних секторах при дослідженні показників кризових явищ на підприємстві; врахування світового досвіду при розробці інструментів діагностики банкрутства підприємств та його пристосування до умов їх діяльності й інформаційного забезпечення; комплексна інтегральна методика до оцінювання фінансового стану.

1.3. Нормативно-правова база в сфері регулювання банкрутства підприємства

Історично-правова оцінка інституту банкрутства в Україні дозволяє виокремити чотири етапи становлення та розвитку вітчизняного законодавства в сфері регулювання банкрутства, що відповідають періодам дії всіх законів про банкрутство. Необхідність законодавчого регулювання відносин у даній сфері обумовлюється проголошенням Україною незалежності в 1991 році та зміною

економічного курсу розвитку від планово-адміністративної до ринкової системи господарювання. Перший етап розпочався в 1992 році із прийняттям Закону України «Про банкрутство» № 2344-ХІІ від 14.05.1992 року. В своїй першій редакції Закон України «Про банкрутство» був дуже стислим – включав лише 3 розділи та 22 статті і визначав загальну конфігурацію системи державного регулювання неплатоспроможності та банкрутства [38].

Низька процесуальна дієздатність Закону України «Про банкрутство» №2344-ХІІ від 14.05.1992 року через наявність багатьох прогалин та недоліків, обумовили прийняття нової його редакції – Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», що заклало основу для початку другого етапу становлення та розвитку сучасного українського законодавства про банкрутство. Важливими перевагами Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 784-ХІV від 30.06.1999 року зі змінами та доповненнями в порівнянні із попереднім Законом було:

- суттєво розширено та вдосконалено базу термінів;
- зафіксовано на законодавчому рівні функціонування спеціального державного органу влади з питань банкрутства;
- встановлені умови й порядок поновлення платоспроможності боржника, використання процедури ліквідації, часткового або повного задоволення всіх кредиторських вимог;
- в процедурному процесі банкрутства охарактеризовано нового учасника – арбітражного керуючого (керуючий санацією, розпорядник майна, ліквідатор);
- встановлено прогресивніший підхід до застосування класифікації неплатоспроможності в якості причин для порушення справи про банкрутство та мінімальний обсяг грошових вимог, що неоплачені боржником для початку провадження у справі про банкрутство в обсязі 300 мінімальних розмірів заробітної плати та збільшено термін припинення платежів з одного до трьох місяців [29].

Ухвалення новішої редакції Закону «Про банкрутство» – Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 4212-VI від 22.12.2011 року заклало основу для початку наступного етапу – третього, в розвитку нормативного регулювання сфери банкрутства. В цілому, даний Закон встановив безліч інновацій щодо законодавчого регулювання процесу банкрутства порівняно з попередньою редакцією:

- запроваджено нову термінологічну базу, а також внесені зміни до ряду існуючих термінів;
- запроваджено новий механізм призначення арбітражного керуючого;
- передбачено використання спеціального, загального або спрощеного порядку провадження у справі про банкрутство;
- знижено обсяги повноважень органу державної влади з питань банкрутства;
- запроваджено регламентацію статусу та повноваження саморегульованої організації арбітражних керуючих;
- введено в дію процедуру досудової санації боржника незалежно від форми власності;
- визначено відміну ліцензування господарської діяльності арбітражних керуючих та впровадження свідоцтва про право на здійснення діяльності;
- встановлено новий спосіб оприлюднення оголошення про порушення справи про банкрутство [39].

Окрім зазначеного вище, даний Закон дозволив скоротити терміни здійснення судових процедур, регламентував продаж майна боржника під час провадження у справі про банкрутство, що значно покращило законодавство в даній сфері.

Значна кількість прийнятих безсистемно нормативно-правових актів, їх неефективність, низька якість, суперечливість, наявність прогалин з одного боку, а також складність відносин в даній сфері та їх важливість, з іншого, обумовили необхідність законодавчого реформування сфери регулювання банкрутства, що сприяло б зменшенню тривалості процедур банкрутства, забезпеченню

належного рівня захисту прав кредиторів та зменшенню зловживань в даній сфері, а також покращенню позиції України в рейтингу «Doing Business», що, в свою чергу, покращило б інвестиційний клімат в країні [29].

Відтак, з метою реформування законодавства в сфері банкрутства та вирішення поставлених завдань був прийнятий Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18.10.2018 року, що ознаменувало початок четвертого етапу розвитку нормативно-правового регулювання банкрутства в Україні. Прийняття Кодексу України з процедур банкрутства дозволило стандартизувати нормативно-правову базу та привести її у відповідність до міжнародних стандартів, окрім комплексного урегулювання відносин в сфері регулювання банкрутства юридичних осіб, головною інновацією даного Кодексу стало впровадження механізму вирішення заборгованості фізичних осіб, а також інші зміни, зокрема:

- скасовано граничний термін подання заяви кредитором після публікації про відкриття провадження;
- спрощено відкриття провадження у справі про банкрутство за рахунок зняття обмеження щодо суми заборгованості;
- скорочено строки розгляду справи про банкрутство до 170 календарних днів без права продовження;
- надано право комітету кредиторів чи іншим кредиторам самостійно скликати збори;
- розширено повноваження суду у провадженні якого перебуває справа про банкрутство боржника;
- значно знижено права керівництва боржника при введенні процедури розпорядження майном;
- надано право комітету кредиторів погоджувати продаж майна боржника в ліквідаційних та санаційних процедурах, а забезпеченому кредитору – продаж майна, яке є предметом застави;
- покращено механізм продажу активів;

- до додаткової відповідальності бенефіціарних власників боржника додана сумісна відповідальність його керівництва;
- збільшено терміни до трьох років щодо невизнання угод, які є невігідними для кредиторів або боржника;
- запроваджено нові стандарти діяльності арбітражного керуючого;
- відмінено мирову угоду, як один з різновидів процедур банкрутства;
- відмінено можливість проведення спрощеної процедури банкрутства самим боржником [13].

Порівняльний аналіз основних елементів законодавчих актів, які діяли в сфері регулювання банкрутства в Україні протягом 1992-2022 років наведено в додатку Е.

Дослідження особливостей законодавчого регулювання вітчизняного процесу банкрутства є не достатнім без виявлення типу моделі державного правового регулювання даних відносин. Модель державного правового регулювання банкрутства визначається цільовою спрямованістю законодавства в даній сфері: максимальне збереження бізнесу та робочих місць неплатоспроможного боржника або максимальне повернення засобів кредиторам під час його ліквідації, що загалом дозволяє виділити дві законодавчі теорії: «продебіторську», яка пріоритетними визначає інтереси боржника, що опинився в кризовому стані та не може оплатити борги за своїми зобов'язанням та «прокредиторську», яка більшою мірою захищає інтереси кредиторів. Спрямування законодавства до формування тієї чи іншої моделі державного регулювання банкрутства на нашу думку є важливим, оскільки надання переваги ліквідаційним чи реорганізаційним процедурам, що можуть бути використані відносно неплатоспроможного боржника, з економічної точки зору має важливе значення для подальшого функціонування економічної системи в цілому. Тому, оцінка нормативно-правового регулювання в даній сфері також потребує визначення типу моделі державного регулювання банкрутства.

Більш точне визначення типу моделі державного регулювання банкрутства в Україні на різних етапах становлення законодавства можливе при наявності

оцінки, що проведена за трьома класифікаційними критеріями та згрупована до додатку Ж. Вважаємо, що при формуванні загального висновку щодо типу моделі державного регулювання банкрутства більш значимими є друга та третя класифікаційні ознаки.

Класифікації вітчизняного законодавства з позицій його продебіторської чи прокредиторської спрямованості та визначення на основі цього типу моделі державного регулювання банкрутства в Україні потребує, на нашу думку, також проведення економічного оцінювання результатів застосування законодавства шляхом аналізу показників господарського судочинства у справах про банкрутство [29].

Отже, становленню та розвитку українського законодавства в сфері регулювання банкрутства притаманні етапи, що відповідають дії введених в дію законів. Загалом, рішення проблеми заборгованості неплатоспроможного боржника в Україні в судовому порядку є не вигідним та нераціональним як для кредиторів, які не мають можливості повернути борги, так і для боржника, який при наявності у українському законодавстві визначених механізмів, що дають змогу вижити бізнесу та зберегти робочі місця при зміні власника, фактично не має такої можливості.

Висновки до розділу 1

Таким чином, поняття «банкрутство» є дуже неоднозначним та багатограним. Основним моментом при визначенні терміну банкрутства є поняття «неспроможність», тобто банкрутство в основному характеризується як неможливість виконання зобов'язань підприємством. На нашу думку, банкрутство – це абсолютна неплатоспроможність боржника, що юридично визнана в судовому порядку та є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги.

Банкрутство виступає завершальним етапом кризового становища на підприємстві. Надзвичайно важливо розпізнавати ранні симптоми кризового

становища підприємства, здійснювати постійний моніторинг показників діяльності підприємства, що здатні вказувати на наближення такого стану.

Сучасними передумовами банкрутства підприємств є: посилення ролі ТНК, процеси злиття, що збільшує рівень конкуренції; взаємозалежність економік країн і можливість виникнення ефекту доміно під час фінансових криз та банкрутств; динамічний розвиток світової економіки; зростання пандемій, техногенних аварій та природних катаклізмів; Internet-злочини та махінації тощо.

Не дивлячись на те, що кожен метод має свої переваги та недоліки, на практиці на сьогоднішній день не існує єдиної методики оцінки банкрутства підприємств, який був би ідеальним з теоретичних позицій. Отже, сучасний стан економіки вимагає створення загального алгоритму оцінки банкрутства підприємства з урахуванням вітчизняного і закордонного досвіду.

Забезпечення нормативно-правового регулювання відносин в сфері банкрутства здійснюється завдяки Кодексу України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII, який фактично замінив Закон України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2344-XII та Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (в редакції від 30.06.1999 р. № 784-XIV та від 22.12.2011 р. № 4212-VI).

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ АТ «СЛОВ'ЯНСЬКІ ШПАЛЕРИ – КФТП»

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства

В Україні шпалери виробляють більше 15 підприємств, серед яких основними є: АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» (Чернігівська обл.), ТОВ «Вініл» (м. Дніпро) та ТОВ «Сінтра» (Івано-Франківська обл.) (рис. 2.1).

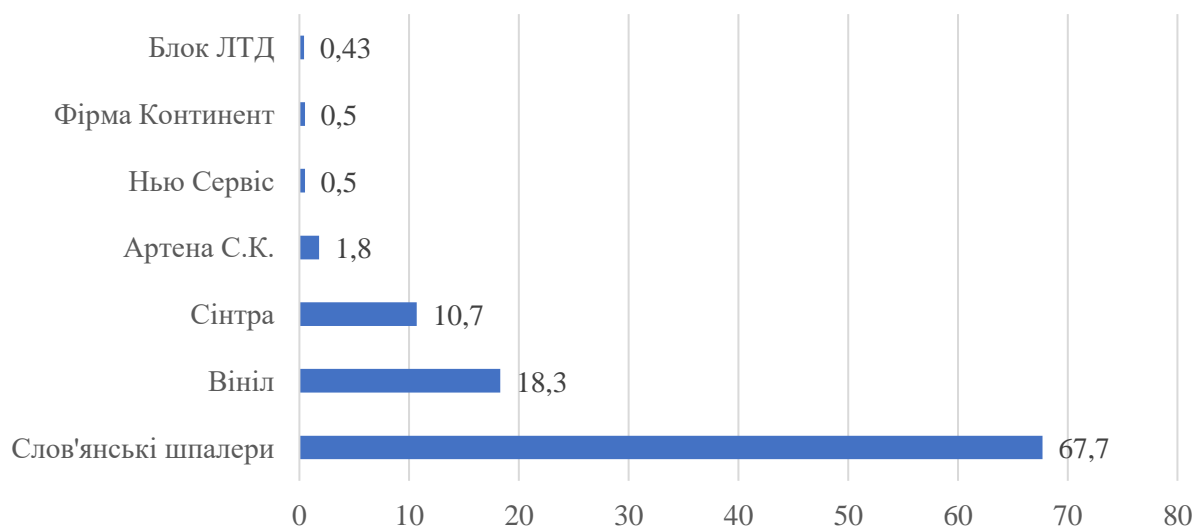

Рис. 2.1. Виробництво шпалер в розрізі основних виробників у 2021 р., %

Джерело: складено за даними [32]

Серед іноземних виробників у вітчизняного споживача попитом користуються шпалери таких виробників, як: Rasch (Німеччина), Marburg (Німеччина), A.S. Creation (Німеччина), Idesco (Бельгія), Casadeco (Франція), Grantil (Франція), Graham & Brown (Великобританія) та інші [19, с. 42].

На сьогодні АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» – це одне з найбільших підприємств целюлозно-паперової промисловості в Україні, що випускає свою продукцію під торговою маркою «Слов'янські шпалери».

Так, за середнім рівнем цін та орієнтацією на споживача шпалери АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» на даний момент є дешевшими за продукцію ЗАТ «Едем», та конкурують за якістю та цінами з ТОВ «Вініл» та ТОВ «Сінтра». Вказані виробники випускають шпалери європейського рівня і високої якості, що мають гарний і різноманітний дизайн, але у своїх виробничих потужностях поступаються АТ «Слов'янські шпалери – КФТП». Конкурентною перевагою АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є більш широка лінійка продукції, та можливість переорієнтації на випуск шпалер в тому сегменті, який потребує ринок в умовах зменшення платоспроможності споживачів.

Продукція підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» користується заслуженим авторитетом на ринках СНД, Прибалтики та інших країн Європи і Азії.

Загальна характеристика підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» по ключовим параметрам наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Характеристика	Інформація
Повна назва підприємства	Приватне акціонерне товариство «Слов'янські шпалери – КФТП»
Скорочена назва підприємства	АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»
Дата реєстрації підприємства	12.07.1994 р.
Юридична адреса підприємства	15300, Україна, Чернігівська обл., Корюківський район, м. Корюківка, вул. Передзаводська, буд. 4
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ	00278876
Організаційно-правова форма	Приватне акціонерне товариство
Форма власності	Недержавна власність

Джерело: складено на основі [33; 34]

Підприємство «Слов'янські шпалери – КФТП» засноване в травні 1946 року постановою Ради Міністрів СРСР на базі зруйнованого, під час війни,

цукрово-рафінадного заводу, а в 1947 році розпочалося будівництво фабрики технічних паперів.

В 1985 році був запущений цех по виробництву шпалер високого друку.

В 1998 році запущена лінія по виробництву вінілових шпалер фірми Stork (Нідерланди).

З 1999 року АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є безперечним європейським лідером за обсягами виробництва найбільш екологічних паперових шпалер і динамікою оновлення асортименту [35].

Відкрите акціонерне товариство «Корюківська фабрика технічних паперів», далі – ВАТ «Корюківська фабрика технічних паперів», засновано згідно з наказом Державного комітету України з матеріальних ресурсів шляхом перетворення державного підприємства «Корюківська фабрика технічних паперів» у відкрите акціонерне товариство відповідно до Закону України «Про приватизацію державного майна». ВАТ «Корюківська фабрика технічних паперів» зареєстровано розпорядженням Представника Президента України в Корюківській районній державній адміністрації Чернігівської області від 12.07.1994 №159, номер запису в ЄДР 1 048 120 0000 000021.

ВАТ «Корюківська фабрика технічних паперів» є правонаступником державного підприємства «Корюківська фабрика технічних паперів». Процес приватизації повністю завершено. В процесі приватизації 100% акцій, що належали державі продано.

Згідно з рішенням Загальних зборів акціонерів (протокол від 02.03.2011 №17) ВАТ «Корюківська фабрика технічних паперів» перейменовано в Публічне акціонерне товариство «Слов'янські шпалери – КФТП», далі – ПАТ «Слов'янські шпалери – КФТП» [44].

Згідно з рішенням Загальних зборів акціонерів (протокол від 17.11.2017 №24) ПАТ «Слов'янські шпалери – КФТП» перейменовано в Приватне акціонерне товариство «Слов'янські шпалери – КФТП», далі – «Товариство». Товариству належить майно, права та обов'язки ВАТ «Корюківська фабрика технічних паперів» (ПАТ «Слов'янські шпалери – КФТП»).

Основним видом діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є КВЕД 17.24 Виробництво шпалер, а також інші, що представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Класифікатор економічної діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

КВЕД	Назва
17.24	Виробництво шпалер
02.10	Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві
02.20	Лісозаготівлі
02.40	Надання допоміжних послуг у лісовому господарстві
16.10	Лісопилне та стругальне виробництво
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону
16.22	Виробництво щитового паркету
16.24	Виробництво дерев'яної тари
17.12	Виробництво паперу та картону
52.10	Складське господарство
52.29	Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту

Джерело: складено за даними [33; 34]

Класифікатор реалізованої продукції підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Класифікатор продукції АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Секція С ПРОДУКЦІЯ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ		
Код	Назва	УКТЗЕД
17	Папір і паперові вироби	
17.2	Вироби паперові та картонні	
17.24	Шпалери	
17.24.1	Шпалери	
17.24.11	Шпалери й подібні настінні покриви; папір прозорий для вікон	
17.24.11-00.00	Шпалери й подібні настінні покриви; папір прозорий для вікон	4814 10 00 00 4814 20 00 00 4814 90

Джерело: складено за даними [33; 34]

Питома вага шпалерної продукції в загальному обсязі виробництва становить – 99%, в загальному обсязі продукції даного виду, виробленої в країні,

становить понад 40%. На вітчизняному ринку реалізується близько 40% виготовлених шпалер, експорт становить 60%.

АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» випускає шпалери європейського рівня, високої якості. Асортиментний ряд продукції під торговою маркою «Слов'янські шпалери» є різноманітним та складає близько 4000 найменувань.

Основні види шпалер, що виробляються на підприємстві: глибокого друку; вінілові; акрилові; дуплексні; флізелінові; шпалери, що миються та гарячого тиснення.

Структура виробництва шпалер АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» у 2021 році зображено на рис. 2.2.

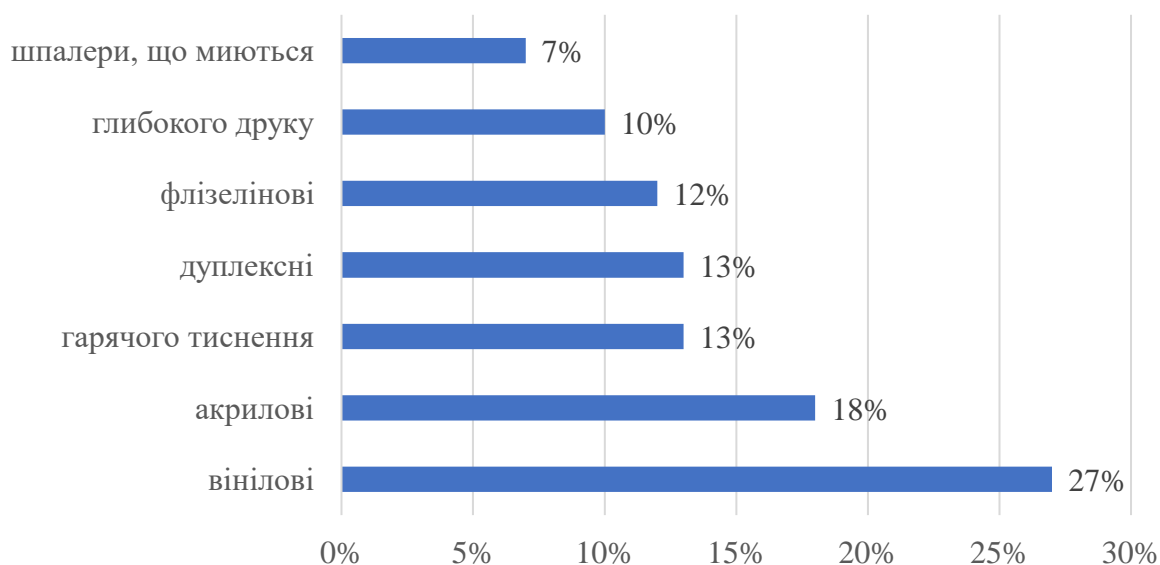

Рис. 2.2. Структура виробництва шпалер підприємства у 2021 році, %

Джерело: складено автором на основі [4]

Згідно рис. 2.2, шпалери на вініловій та акриловій основі займають найбільший обсяг – 27% та 18% відповідно в загальній структурі виробництва.

Останнім часом йде нарощення виробництва вінілових та флізелінових шпалер. АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» в своїй діяльності робить ставку на пересічного громадянина, а також на поступове збільшення частки більш дорогих видів шпалер

Завдяки сучасним технологіям, високій якості та цінам, що нижчі за імпорتنі аналоги, продукція підприємства користується значним попитом на ринках України, Казахстану, Польщі, Болгарії, Туреччини та країн Балтії.

Шпалери друкуються на сучасному обладнанні провідних виробників Голландії, Німеччини, Туреччини, зокрема Saueressig, Fisher&Kreke, Olbrich, Stork з використанням імпоротної і вітчизняної сировини [16].

За типом побудови структури, АТ «Слов'янські шпалери-КФТП» має розгалужену лінійно-функціональну організаційну структуру управління.

Організаційно-виробничу структуру АТ «Слов'янські шпалери-КФТП» наведено в додатку 3.

Організаційно-виробнича структура підприємства формується наступним чином:

1) Перший рівень – Генеральний директор (покладаються функції і права командування і ухвалення рішень);

2) Другий рівень – Функціональні підрозділи (планування, підготовка і реалізації робіт, отриманих від Генерального директора; управління та контроль за виробничими підрозділами): Директор технічний; Начальник відділу менеджменту якості та лабораторних випробувань; Директор департаменту дизайну та друкарських форм; Директор з виробництва шпалер; Директор департаменту з реалізації продукції; Начальник відділу забезпечення підприємства; Начальник відділу охорони праці; Начальник господарства складського; Начальник служби з охорони та безпеки; Головний бухгалтер; Директор з персоналу; Директор з економіки; Директор департаменту з аналізу і контролю діяльності підприємства; Секретаріат.

3) Третій рівень – Виробничі підрозділи (підпорядковані відповідному керівникові з функціонального підрозділу, реалізація завдань та звітування перед своїми керівниками).

Всі керівні рівні управління виконують не лише суто управлінські, а й виконавчі функції. В межах управлінської структури формується управлінський процес (передача інформації та прийняття управлінських рішень), між

учасниками якого розподілені повноваження та задачі управління, права і відповідальність за їх реалізацію.

Середньооблікова кількість штатних співробітників облікового складу в 2021 році становить 596 осіб, що нижче на 10 осіб у порівнянні з 2020р. (606 осіб). Кількість позаштатних співробітників та співробітників, які працюють на умовах сумісництва становить 10 осіб, а кількість співробітників, які працюють неповний робочий день – 2 особи [4].

Фінансова звітність підприємства відповідає вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності та включає: Баланс (Форма № 1); Звіт про фінансові результати (Форма № 2); Звіт про рух грошових коштів (Форма № 3); Звіт про власний капітал (Форма № 4) та Примітки фінансової звітності.

Підприємство організовує бухгалтерський облік, формує і подає фінансову звітність згідно з чинним законодавством. Фінансова звітність підприємства відповідає вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності та відображає поточну оцінку управлінського персоналу.

Потужності фабрики значно перевищують потреби України в цій продукції. Фабрика є найбільшим європейським підприємством з випуску шпалер. Її потужності дозволяють випускати близько 70 млн. рулонів на рік.

Підприємство знаходиться серед кращих в Чернігівській області по рівню заробітної плати і культурі виробництва та відіграє значну роль у соціально-економічному розвитку в цілому [16].

Продукція під торговою маркою «Слов'янські шпалери» щорічно експонується на найбільших європейських виставках. На Українському конкурсі якості «100 кращих товарів року» торгова марка «Слов'янські шпалери» одержала вищі нагороди.

У 2008 та 2010 роках, за підсумками національного бізнес-рейтингу, АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» визнано як «Лідера галузі».

В 2008, 2009, 2011, 2012 роках за результатами участі у Всеукраїнському конкурсі «Кращий вітчизняний товар року» продукція Корюківської фабрики здобувала перемогу в номінації «Виробництво оздоблювальних товарів».

За висновками Національної експертної комісії рейтингу «Українська бізнес Олімпіада» АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» отримало статус «Ділова гордість України – 2013».

Український національний комітет Міжнародної торгової палати в 2009 році удостоїв підприємство звання «Імпортер року в Україні».

На підприємстві розроблена, впроваджена і сертифікована система управління якістю ISO 9001: 2009, яка охоплює всі напрямки діяльності [35].

Таким чином, на сьогодні АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» – один з найбільших у Європі виробників шпалер, а продукція, яка відповідає європейським стандартам, вражає асортиментом, дизайном і якістю.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства

Використовуючи Баланс АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» здійснимо горизонтальний та вертикальний аналіз балансу за досліджуваний період – 2020-2021 роки.

Результати проведеного горизонтального аналізу балансу складемо до табл. 2.4. та проаналізуємо їх.

Загальна сума активів підприємства за 2021 рік збільшилася на 5,8% (на 116 198 тис грн) в порівнянні з 2020 роком, що свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.

Спостерігається небажана тенденція щодо зношуваності основних засобів, що призвело в цілому до зменшення вартості основних засобів у 2021 році на 13,7% (на 60 424 тис грн).

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз балансу АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Стаття	2020, тис грн	2021, тис грн	Абсолютне відхилення, тис грн	Відносне відхилення, %
Необоротні активи, в т.ч.:	688 928	628 502	- 60 426	- 8,8
- нематеріальні активи	165	503	338	204,8
- незавершені капітальні інвестиції	48 261	58 236	9 975	20,6
- основні засоби	438 593	378 169	- 60 424	- 13,7
- інвестиційна нерухомість	200 947	190 632	- 10 315	- 5,1
- інші фінансові інвестиції	962	962	0	0
Оборотні активи, в т.ч.:	1 301 434	1 478 058	176 624	13,5
- запаси	471 470	565 168	93 698	19,8
- дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	274 598	290 796	16 198	5,9
- дебіторська заборгованість за розрахунками	53 986	43 123	- 10 863	- 20,1
- інша поточна дебіторська заборгованість	127 895	391 385	263 490	206,0
- гроші та їх еквіваленти	373 140	186 622	- 186 518	- 49,9
- витрати майбутніх періодів	345	964	619	179,4
<i>Баланс</i>	<i>1 990 362</i>	<i>2 106 560</i>	<i>116 198</i>	<i>5,8</i>
Власний капітал, в т.ч.:	1 858 632	1 902 507	43 875	2,3
Зареєстрований капітал	48 174	48 174	0	0
Нерозподілений прибуток	1 810 458	1 854 333	43 875	2,4
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	35 033	26 302	- 8 731	- 24,9
- відстрочені податкові зобов'язання	15 361	12 947	- 2 414	- 15,7
- довгострокові забезпечення	19 672	13 355	- 6 317	- 32,1
Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	96 697	177 751	81 054	83,8
- інші поточні зобов'язання	10 243	128 736	118 493	1156,8
- поточна кредиторська заборгованість	86 454	49 015	- 37 439	- 43,3
<i>Баланс</i>	<i>1 990 362</i>	<i>2 106 560</i>	<i>116 198</i>	<i>5,8</i>

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Сума оборотних коштів підприємства збільшилася на 13,5% (на 176 624 тис грн). Це збільшення сталося, головним чином, за рахунок збільшення запасів на 19,8% (на 93 698 тис грн) та витрат майбутніх періодів на 179,4% (на 619 тис грн), а також за рахунок збільшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 5,8% (на 16 198 тис грн) та іншої поточної дебіторської заборгованості на 206% (263 490 тис грн).

У той же час сума грошових коштів зменшилась на 49,9% (на 185 518 тис грн), тому таке збільшення дебіторської заборгованості не є виправданим, адже може призвести до дефіциту фінансових ресурсів. В цілому зменшення грошових

коштів негативно впливає на діяльність підприємства, тому що саме грошові кошти є найбільш ліквідними активами.

Довгострокові забезпечення та зобов'язання за аналізований період зменшились на 24,9% (на 8 731 тис грн). Як бачимо з табл. 2.4, обсяг статті балансу «Довгострокові забезпечення» суттєво скоротився – на 32,1% (на 6 317 тис грн), а це свідчить про суттєве скорочення витратної частини на оплату майбутніх відпусток, певних гарантійних зобов'язань тощо.

Поточні забезпечення та зобов'язання навпаки – збільшилися на 83,8% (на 81 054 тис грн) за даний же період, такі зміни є негативними і, скоріш за все, таке їх зростання пов'язане із труднощами в залученні довгострокових кредитів.

Через прибуткову діяльність підприємство зуміло збільшити власний капітал. Так, власний капітал збільшився на 2,3% (на 43 875 тис грн) та збільшився нерозподілений прибуток на 2,4% (на 43 875 тис грн). Дана тенденція свідчить, що підприємство здійснює свою діяльність переважно не залучаючи позикові кошти, що, в свою чергу, не загрожує зниженню рівня ліквідності та платоспроможності підприємства. Як правило, зростання обсягу власного капіталу відбулося шляхом збільшення нерозподіленого прибутку суб'єкта підприємницької діяльності та зменшенню деяких статей зобов'язань.

Розмір зареєстрованого капіталу не змінився за аналізовані роки і становить 48 174 тис грн.

Здійснимо вертикальний аналіз балансу АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», а його результати складемо до табл. 2.5 та проаналізуємо їх.

Частка оборотних активів підприємства становить більшу половину всіх активів підприємства, до того ж ця частка збільшується – з 65,4% на початок аналізованого періоду до 72% на кінець періоду. Дана тенденція вказує на зростання мобільності підприємства та зниження його операційного ризику.

Таблиця 2.5

Вертикальний аналіз балансу АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Стаття	Питома вага, %	
--------	----------------	--

	2020	2021	Зміна питомої ваги, % 2021 / 2020
Необоротні активи, в т.ч.:	34,6	29,8	-4,8
- нематеріальні активи	0,01	0,02	0,01
- незавершені капітальні інвестиції	2,4	2,8	0,4
- основні засоби	22,0	17,9	-4,1
- інвестиційна нерухомість	10,1	9,1	-1,0
- інші фінансові інвестиції	0,04	0,05	0,01
Оборотні активи, в т.ч.:	65,4	70,2	4,8
- запаси	23,7	26,8	3,1
- дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	13,8	13,8	-
- дебіторська заборгованість за розрахунками	2,7	2,1	-0,6
- інша поточна дебіторська заборгованість	6,4	18,6	12,2
- гроші та їх еквіваленти	18,7	8,9	-9,8
- витрати майбутніх періодів	0,01	0,01	-
<i>Баланс</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>-</i>
Власний капітал, в т.ч.:	93,4	90,3	-3,1
Зареєстрований капітал	2,4	2,3	-0,1
Нерозподілений прибуток	90,9	88,0	-2,9
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	1,8	1,2	-0,6
- відстрочені податкові зобов'язання	0,8	0,6	-0,2
- довгострокові забезпечення	1,0	0,6	-0,4
Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	4,9	8,4	3,5
- інші поточні зобов'язання	0,5	6,1	5,6
- поточна кредиторська заборгованість	4,3	2,3	-2,0
<i>Баланс</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>-</i>

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Основні засоби займають найбільшу питому вагу серед необоротних активів у 2020-2021 рр., хоча у структурі активів загалом їх частка скорочується, не дивлячись на покупку нового обладнання – з 22% до 17,9%. Дана тенденція пов'язана з більш інтенсивнішими темпами зношення основних засобів. А також інвестиційна нерухомість, яка також зменшилась на 1% за даний період з 10,1% до 9,1%, натомість інші складники необоротних активів збільшилися.

Запаси займають найбільшу частку у структурі оборотних активів і ця частка збільшується з 23,7% до 26,8%, а також інша поточна дебіторська заборгованість, частка якої зросла з 6,4% до 18,6% (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Питома вага оборотних активів у 2021 р., %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Інша поточна дебіторська заборгованість зазнала найбільших змін в напрямі збільшення, що саме по собі не є негативним, оскільки свідчить лише про те, що підприємству заборгували дебітори.

Грошові кошти та їх еквіваленти є рівними частці, яка зменшується від 18,7% до 8,9%. Решта ж статей активу балансу має незначні відхилення.

Структура пасиву виглядає наступним чином (рис. 2.4). Так, частка довгострокової заборгованості підприємства зменшується за всіма складовими і на кінець року становить 1,2%.

Власний капітал підприємства перебуває на рівні 90,3% від загальної суми його пасиві, що свідчить про низький рівень ризику банкрутства підприємства. Хоча і має тенденцію до зменшення – на 3,1% в порівнянні з 2020 роком.

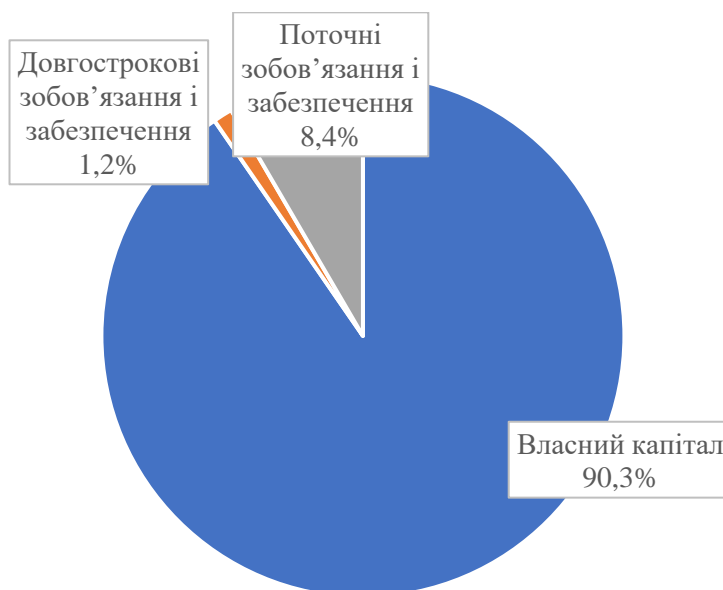

Рис. 2.4. Питома вага розділів пасиву у 2021 р., %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Сума поточних зобов'язань має тенденцію до зростання з 4,9% до 8,4%. В той час як поточна кредиторська заборгованість зменшилась на 2%, то інші поточні зобов'язання зросли на 5,6%.

Узагальнюючи горизонтальний та вертикальний аналізи, варто зауважити, що структура балансу підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є досить збалансованою, однак доцільно зосередитись на небажаному та невиправданому збільшенні частки дебіторської та кредиторської заборгованостей. Зрозуміло, що кредити – це невід'ємна складова діяльності підприємства, проте від правильності використання їх залежить як зростання, так і скорочення прибутку.

Для аналізу майнового стану проведемо також аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, використовуючи Звіт про фінансові результати (форма №2) АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» (табл. 2.6).

Таким чином, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства хоч і незначно, але все ж зменшився на 0,04% (на 655 тис грн). Валовий прибуток значно зменшився – аж на 88,9% (на 239 944 тис грн). Таке співвідношення було наслідком того, що у звітному періоді збільшилась

собівартість реалізованої продукції, а саме на 17,3% (на 239 289 тис грн). Таким чином, частка собівартості в складі доходу на протязі всіх років досить висока та має тенденцію до зростання з 69,1% до 83,7%.

Таблиця 2.6

Аналіз фінансових результатів АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Стаття	2020, тис грн	2021, тис грн	Абсолютне відхилення, тис грн	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 650 721	1 650 066	-655	-0,04
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1 141 071	1 380 360	239 289	17,3
Валовий прибуток	509 650	269 706	-239 944	-88,9
Інші операційні доходи	209 486	131 264	-78 222	-59,6
Адміністративні витрати	54 068	63 110	9042)	14,3
Витрати на збут	57 982	57 229	-753	-1,3
Інші операційні витрати	271 179	221 478	-49 701	-22,4
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	335 907	59 153	-276 754	-467,9
Фінансові витрати	-	1 142	-	-
Інші витрати	183	952	769	80,8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	335 724	57 059	-278 665	-488,4
Витрати (дохід) з податку на прибуток	62 824	13 184	-49 640	-376,5
Чистий фінансовий результат: прибуток	272 900	43 875	-229 025	-521,9

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Прибуток підприємства від операційної діяльності значно зменшився на 467,9% (на 276 754 тис грн), що було слідством підвищення (на 14,3%) адміністративних витрат. І як наслідок значного зниження зазнав і чистий прибуток – на 521,9% (на 229 025 тис грн), що є дуже негативною тенденцією.

За досліджуваний період спостерігається зменшення доходу на 0,04% та збільшення собівартості реалізованої продукції зменшується на 0,17%. Таким чином, частка собівартості в складі доходу на протязі всіх років досить висока та має тенденцію до зростання з 69,1% до 83,7%.

Зазначені показники свідчать про загальне погіршення ефективності функціонування підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП».

За методикою, наведеної в першому розділі та додатку Д, розрахуємо групу показників, що характеризують ефективність використання основних засобів на АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз ефективності використання основних засобів
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.

Показники	2020	2021	Відхилення, %
Фондовіддача	3,73	4,04	0,31
Фондомісткість	0,27	0,25	-0,02
Коефіцієнт зносу основних фондів	0,6	0,7	0,1
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,4	0,3	-0,1
Частка основних засобів в активах	0,2	0,1	-0,1
Коефіцієнт мобільності активів	1,9	2,4	0,5
Частка оборотних фондів в обігових коштах	0,1	0,2	0,1

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

- фондівіддача підприємства за аналізовані роки зростає, що свідчить про ефективність використання основних засобів порівняно з минулим роком. Це означає, що підприємство одержало: в 2020 р. 3,73грн. та в 2021 р. 4,04грн. готової продукції на одиницю основних виробничих фондів;

- фондомісткість підприємства за аналізовані роки зменшується, що свідчить про забезпеченість підприємства основними засобами порівняно з минулим роком. Це означає, що вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції за аналізовані 2020-2021 роки становило 0,27 та 0,25 гривень відповідно;

- коефіцієнт мобільності активів підприємства протягом досліджуваних років мав тенденцію до зростання, що є позитивним;

- коефіцієнт зносу основних фондів підприємства за аналізовані роки значно більше нормативного значення (<0,5) і зростає, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів;

- коефіцієнт придатності основних засобів зменшується, а відповідно і зменшується та частина основних фондів, що придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності, що є негативною тенденцією;

- частка основних засобів в активах демонструє тенденцію до зменшення протягом аналізованого періоду, що є позитивною в умовах стабільного або зростаючого обсягу виробництва;

- частка оборотних виробничих фондів в структурі обігових коштів має зростаючу позитивну тенденцію протягом усього аналізованого періоду, що свідчить про формування більш мобільної структури активів, яка допомагає прискорювати оборотність засобів підприємства, відволікання частини поточних активів на кредитування споживачів товарів підприємства та інших дебіторів.

Динаміка показників, що характеризують ефективність використання основних засобів на АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» наведена на рис. 2.5.

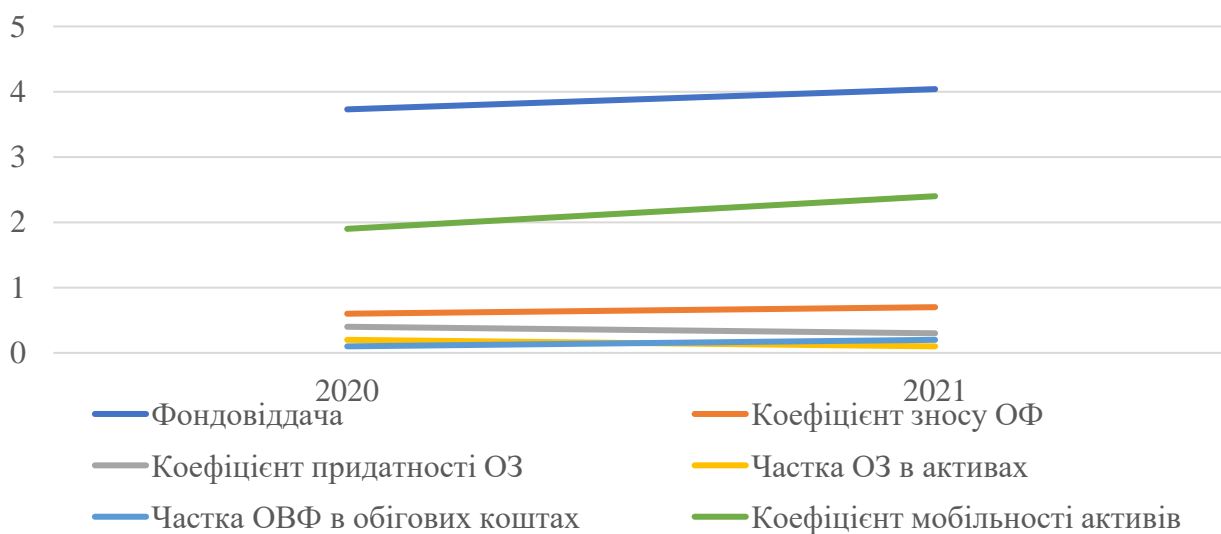

Рис. 2.5. Аналіз ефективності використання основних засобів

АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Таким чином, найбільших змін зазнали в бік збільшення показник фондівіддачі (на 0,31%) та коефіцієнт мобільності активів (на 0,5%), що в цілому свідчить про ефективність використання активів підприємства.

Наступним блоком показників є показники рентабельності. Розрахуємо їх, а результати проведеного аналізу згрупуємо до табл. 2.8 та проаналізуємо.

Таблиця 2.8

Аналіз рентабельності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.

Показники	2020	2021	Відхилення 2021 / 2020, %
Рентабельність активів	14,8	2,1	-12,7
Рентабельність власного капіталу	15,8	2,3	-13,5
Рентабельність реалізованої продукції	23,9	3,2	-20,7
Рентабельність продажу	16,5	2,7	-13,8
Рентабельність господарської діяльності	17,2	2,5	-14,7

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

- рентабельність активів (майна або економічна рентабельність) демонструє значну тенденцію до зниження. В 2020 році і в 2021 році підприємство отримало 14,8 грн. та 2,1 грн. чистого прибутку з кожної гривні, вкладеної в активи. Це свідчить про те, що активи на підприємстві стали використовуватися менш ефективно. Однією з причин такої ситуації послужило зменшення розміру чистого прибутку;

- рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність) демонструє також значну тенденцію до зниження. У 2021 р. його значення складає 2,3%, що на 13,5% менше від показника в 2020 р., що свідчить про неефективність його використання;

- рентабельність продажу в 2021 р. складає 2,7%, що на 13,8% менше від 2020 р., що свідчить про зниження ефективності функціонування;

- рентабельність реалізованої продукції демонструє значну тенденцію до зниження. У 2021 р. його значення складає 3,2%, що на 20,7% менше від показника в 2020 р., що свідчить про неефективність господарської діяльності підприємства щодо виробництва і реалізації продукції підприємства;

- рентабельність господарської діяльності на кінець 2021 року складає 2,5%, що на 14,7% менше від 2020 року. Зазначені зміни свідчать про зниження ефективності здійснення господарської діяльності підприємства.

Коефіцієнти рентабельності є відносними показниками рівня ефективності господарської діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» та мають додатні значення, що є позитивним. Разом з тим аналіз показав, що всі показники рентабельності мають негативну тенденцію щодо зниження, що є свідченням скорочення ефективності діяльності аналізованого підприємства.

Динаміка показників рентабельності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр. наведена на рис. 2.6.

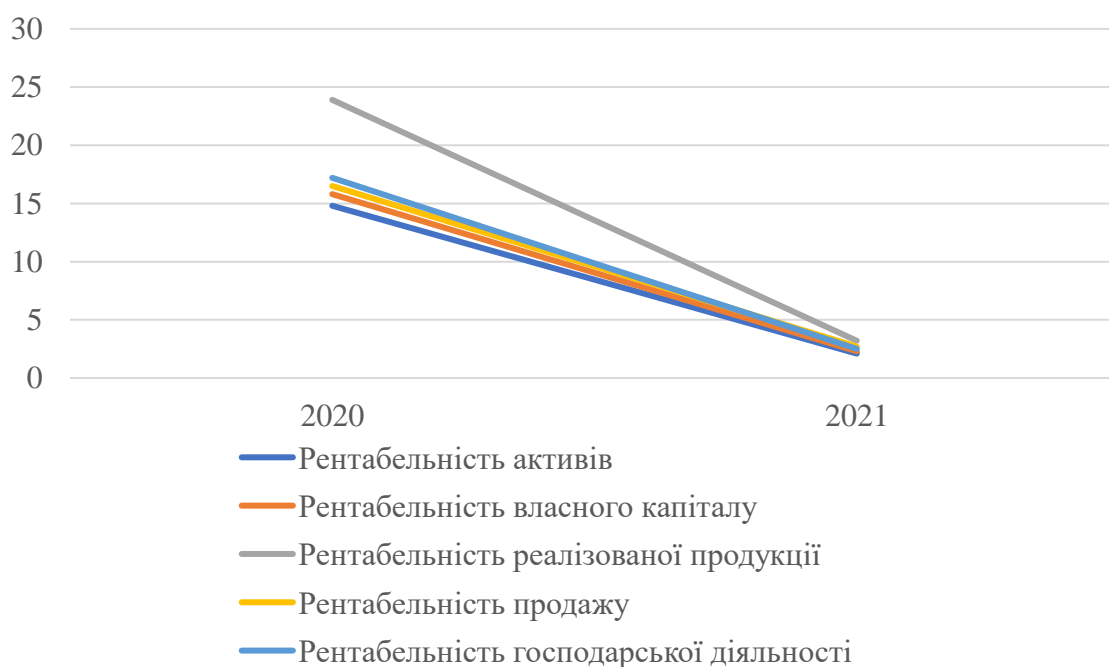

Рис. 2.6. Аналіз рентабельності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Дані рис. 2.6 наочно ілюструють скорочення ефективності діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр. До того ж, дані темпи скорочення рівня ефективності діяльності є досить суттєвими. Дана тенденція

може загрожувати погіршенням фінансової рівноваги підприємству, якщо ситуація не зміниться у найближчій перспективі.

Наступним блоком показників є показники ліквідності. Розрахуємо їх, а результати проведеного аналізу згрупуємо до табл. 2.9 та проаналізуємо.

Таблиця 2.9

Аналіз ліквідності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр.

Показники	2020	2021	Відхилення 2021 / 2020, %
Коефіцієнт покриття	13,5	8,3	-5,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,8	1,1	-2,7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	8,6	5,1	-3,5

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

- коефіцієнт покриття знаходиться в межах нормативного значення (>1,5-2,5), хоча і має тенденцію до зниження, та свідчить про те, що у підприємства є достатньо ресурсів, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності знаходиться в межах нормативного значення (>0,2 - 0,35), хоча і має тенденцію до зниження. Це говорить про те, що підприємству вистачає грошових коштів для розрахунку за поточними зобов'язаннями і воно не користується комерційним кредитом;

- коефіцієнт швидкої ліквідності знаходиться в межах нормативного значення (>0,6 – 0,8), хоча і має тенденцію до зниження. Це говорить про те, що у підприємства є платіжні можливості щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Таким чином, АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр. має високий рівень ліквідності балансу, є платоспроможним та відповідно має можливість своєчасно розраховувати за своїми зобов'язаннями.

Динаміка показників ліквідності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр. наведена на рис. 2.7.

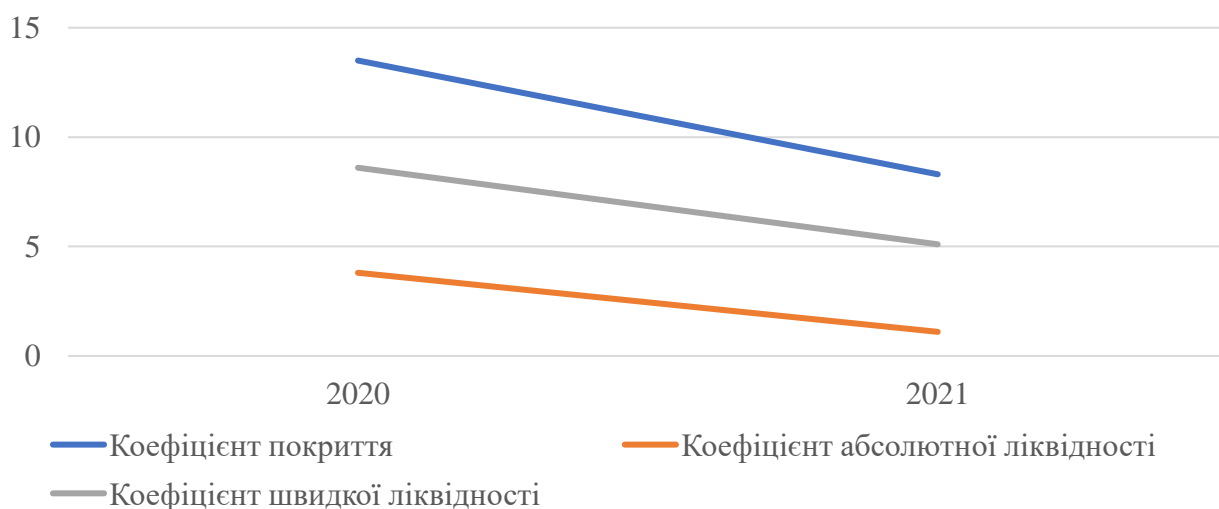

Рис. 2.7. Аналіз ліквідності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Дані рис. 2.7 наочно демонструють зниження показників ліквідності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр., хоча і знаходяться в межах норми. Якщо тенденція буде продовжуватись і нічого не зміниться, то це може загрожувати несвоєчасному розрахунку по своїм платежам.

Наступним блоком показників є показники фінансової стійкості. Розрахуємо їх, а результати згрупуємо до табл. 2.10 та проаналізуємо.

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) знаходиться в межах нормативного значення ($>0,5$) і не зазнав жодних змін в динаміці. Це говорить про те, що підприємство є фінансово стійким, стабільним і не залежить від зовнішніх кредиторів;

- коефіцієнт фінансової залежності дещо виходить за межі нормативного значення ($<0,5$) і не зазнав жодних змін в динаміці. Це говорить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства;

Таблиця 2.10

Аналіз фінансової стійкості АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Показники	2020	2021	Відхилення 2021 / 2020, %
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,9	0,9	-
Коефіцієнт фінансової залежності	1,1	1,1	-
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,6	0,7	0,1
Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	0,1	0,1	-
Коефіцієнт залучення довгострокових кредитів та позик	0,02	0,01	-0,01
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	1,0	1,0	-
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,05	0,04	-0,01
Коефіцієнт фінансової стабільності	14,1	9,3	-4,8

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

- коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах нормативного значення ($>0,4$) і незначно збільшився в динаміці, що вважається нормальною ситуацією і вказує на можливість підприємства отримати більше гнучкості при користуванні власними коштами. Адже різке збільшення цього показника не може вказувати на нормальну діяльність підприємства, оскільки його зростання можливе лише за умови зменшення власних джерел фінансування або ж при зростанні власного оборотного капіталу;

- коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику) знаходиться в межах нормативного значення ($<0,5$) і не зазнав жодних змін в динаміці, що є хорошим знаком, адже зростання даного показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від кредиторів. Отже, протягом 2020-2021 рр. на 1 гривню залученого капіталу припадало 0,1 грн. власного капіталу, що свідчить про фінансову стабільність й незалежність підприємства;

- коефіцієнт залучення довгострокових кредитів і позик є дещо меншим за межі нормативного значення (0,4-0,5) і має незначну тенденцію до зниження. Це є позитивною тенденцією, оскільки з позицій довгострокової перспективи підприємство не залежить від зовнішніх інвесторів;

- коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел дещо виходить за межі норми (0,5-0,6) і не зазнав жодних змін в динаміці. І показує, що у підприємства 1,0% власного капіталу щодо капіталізованих джерел;

- коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень має незначну тенденцію до зниження, що є позитивною тенденцією та свідчить про незалежність підприємства від зовнішніх інвесторів і показує, що в 2020р. та 2021р. лише 0,05% та 0,04% відповідно основних засобів та інших необоротних активів були профінансовані зовнішніми інвесторами;

- коефіцієнт фінансової стабільності знаходиться в межах норми (≥ 1) і має тенденцію до зниження і показує, що в 2020р. і в 2021р. 14,1грн. та 9,3грн. відповідно власного капіталу припадало на 1 грн залученого капіталу.

Отримані значення показників фінансової стійкості за 2020-2021 рр. свідчать про високу забезпеченість АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» власними фінансовими ресурсами. В цілому, фінансовий стан аналізованого підприємства оцінюється як стабільний. Завдяки нарощеним фінансовим ресурсам у попередні періоди, на сьогоднішній день підприємство здійснює свою діяльність майже повністю за рахунок власного капіталу.

Наступним блоком показників є показники ділової активності. Розрахуємо їх, а результати згрупуємо до табл. 2.11 та проаналізуємо.

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

- коефіцієнт оборотності активів зменшився з 0,9% у 2020р. до 0,8% у 2021р., що відбулось, головним чином, за рахунок збільшення виручки від реалізації продукції та активів підприємства. Таким чином, оборотні активи підприємства за 2021 рік здійснюють всього 0,8 обороти. Доцільно зауважити, що коефіцієнт оборотності активів є одним із найголовніших показників ефективності використання капіталу і показує швидкість його переходу зі стадії

Таблиця 2.11

Аналіз ділової активності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Показники	2020	2021	Відхилення 2021 / 2020, %
Коефіцієнт оборотності активів	0,9	0,8	-0,1
Коефіцієнт оборотності запасів	3,8	3,2	-0,6
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,6	2,3	-1,3
Період погашення дебіторської заборгованості	100	157	57
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	17,1	9,3	-7,8
Період погашення кредиторської заборгованості	21	39	18
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,0	0,9	-0,1

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

запасів у стадію готову продукцію та швидкість перетворення продукції у безпосередньо грошову форму. Зважаючи на це, можемо відзначити, що така тенденція вказує на неефективність використання активів на аналізованому підприємстві;

- коефіцієнт оборотності запасів за досліджений період зменшився з 3,8 до 3,2, що свідчить про сповільнення оборотності капіталу в запасах, а отже, про зниження ефективності розпорядження ними у звітному періоді. Сповільнення оборотності запасів відбувається за рахунок нагромадження неходових, зайвих, залежаних матеріалів, а також шляхом купівлі додаткових запасів у зв'язку з очікуванням зростання темпів інфляції і дефіциту. Відтак доцільно виявити, чи відсутні у складі запасів залежаних, неходових або непотрібних матеріальних цінностей. Наявність подібних матеріалів вказує на факт замороженості оборотного капіталу на довгостроковий час у виробничих запасах, внаслідок чого уповільнюється його оборотність;

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився і показує, що протягом 2021 року ця заборгованість 2,3 рази утворюється та погашається;

- період погашення дебіторської заборгованості: при зниженні даного коефіцієнту спостерігається значне зростання тривалості обороту. Так, у 2020 році тривалість обороту дебіторської заборгованості на підприємстві становила 100 днів і збільшилася на 57 днів і становила в 2021 році – 157 днів;

- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився у 2021 році відносно 2020 року на 7,8%, що свідчить про зменшення швидкості погашення заборгованості підприємством;

- період погашення кредиторської заборгованості: аналогічна тенденція спостерігається і з коефіцієнтом кредиторської заборгованості. Зменшення значення коефіцієнта простежується разом з підвищенням терміну погашення заборгованості. Так, середній термін повернення боргів (за винятком зобов'язань перед банками) на АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» у 2020 р. становив 21 день, а у 2021 р. середній період погашення кредиторської заборгованості збільшився на 18 днів і становив в 2021 році – 39 днів. Таким чином, середній строк погашення дебіторської заборгованості більше строку погашення кредиторської заборгованості, що є негативним явищем для фінансового стану підприємства;

- коефіцієнт оборотності власного капіталу за 2 роки незначно зменшився, що свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу підприємства.

Динаміка показників ділової активності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за 2020-2021 рр. наведена на рис. 2.8.

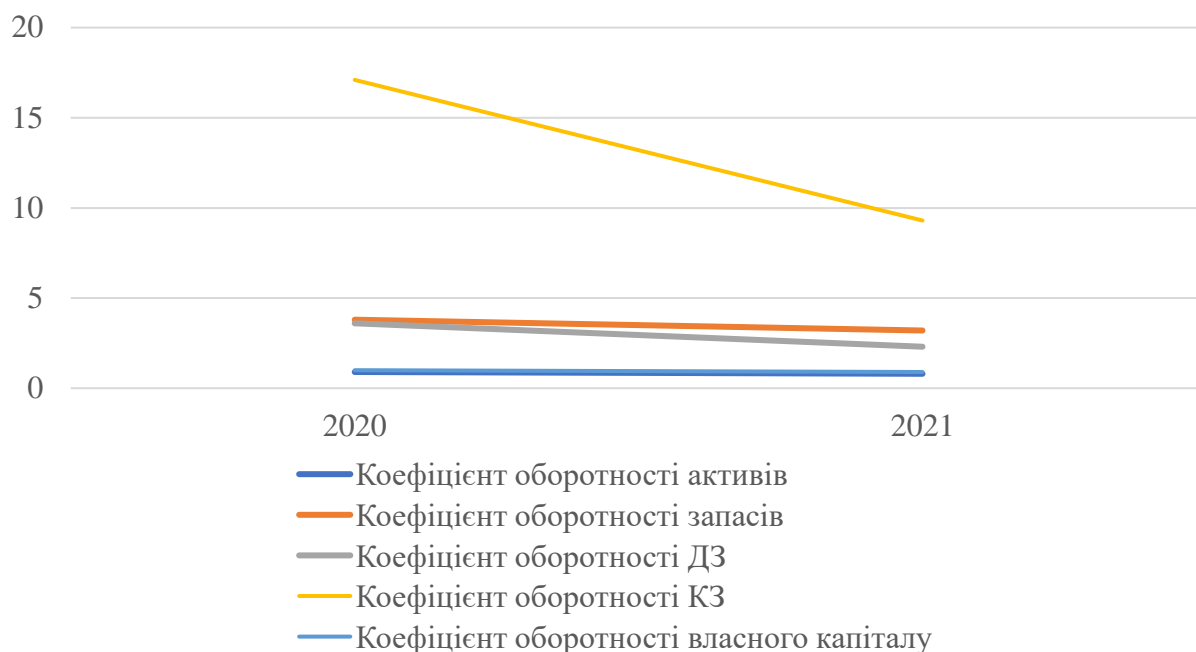

Рис. 2.8. Аналіз ділової активності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Із рис. 2.8 бачимо, що коефіцієнти ділової активності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» демонструють тенденцію до зниження, а із таблиці 2.11, що періоди погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей збільшуються.

Таким чином, проведені розрахунки показників ефективності діяльності показали, що в цілому АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» має стійкий фінансовий стан, що свідчить про високу забезпеченість власними фінансовими ресурсами; високий рівень ліквідності, тобто має можливість своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

2.3. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства

Діагностика ймовірності банкрутства підприємства передбачає своєчасне виявлення його неплатоспроможності, збитковості, фінансової залежності та

низької ділової активності. Для уникнення краху підприємства були розроблені різні методики прогнозування майбутньої неплатоспроможності підприємств.

За методикою, наведеної в першому розділі та додатку В, здійснимо діагностику ймовірності банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП».

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за моделлю О.О. Терещенка за 2020-2021 рр. та зведемо отримані результати до табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Оцінка банкрутства за моделлю О.О. Терещенка для підприємства
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Показники	2020	2021
x1 – (ф. 2 к. 2350 або 2355 + амортиз. ф.1 к. 1195) / зобов'язання (ф.1 к. 1595 + 1695)	11,9	7,5
x2 – валюта балансу (ф. 1 к. 1300) / зобов'язання (ф.1 к. 1595 + 1695)	15,1	10,3
x3 – прибуток (ф. 2 к. 2350 або 2355) / валюта балансу (ф. к. 1300)	0,14	0,02
x4 – прибуток (ф.2 к. 2350 або 2355) / виручка від реалізації (ф.2 к. 2000)	0,17	0,03
x5 – виробничі запаси (ф.1 від 1101 до 1104) / виручка від реалізації (ф. 2 к. 2000)	0,29	0,34
x6 – виручка від реалізації (ф. 2 к. 2000) / валюта балансу (ф. 1 к. 1300)	0,83	0,78
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	21,478	12,604

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Проведемо відповідні розрахунки:

$$Z_{2020} = 1,5 \times 11,9 + 0,08 \times 15,1 + 10 \times 0,14 + 5 \times 0,17 + 0,3 \times 0,29 + 0,1 \times 0,83 = 21,478$$

$$Z_{2021} = 1,5 \times 7,5 + 0,08 \times 10,3 + 10 \times 0,02 + 5 \times 0,03 + 0,3 \times 0,34 + 0,1 \times 0,78 = 12,604.$$

Таким чином, одержані значення показника Z можна інтегрувати так: 2020 та 2021 рр. $Z > 2$ ($Z_{2020} = 21,478$ та $Z_{2021} = 12,604$), отже, АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є фінансовою стійким і йому не загрожує банкрутство.

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за моделлю Е. Альтмана за 2020-2021 рр. та зведемо отримані результати до табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Оцінка банкрутства за моделлю Е. Альтмана для
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Показники	2020	2021
А – робочий капітал (ф.1 к. 1195) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,65	0,70
В – чистий прибуток (ф.2 к. 2350) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,14	0,02
С – чистий дохід (ф.2 к.2000) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300)	0,83	0,78
Д- ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) ф.1 к. 1495 / сума заборгованості (ф.1 к. 1595 + к. 1695)	14,11	9,32
Е – обсяг продажу (ф.2 к. 2000) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,83	0,78
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	13,011	9,814
Ймовірність банкрутства	Дуже низька	Дуже низька

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Проведемо відповідні розрахунки:

$$Z_{2020} = 1,2 \times 0,65 + 1,4 \times 0,14 + 3,3 \times 0,83 + 0,6 \times 14,11 + 1,0 \times 0,83 = 13,011$$

$$Z_{2021} = 1,2 \times 0,70 + 1,4 \times 0,02 + 3,3 \times 0,78 + 0,6 \times 9,32 + 1,0 \times 0,78 = 9,814.$$

На основі показників табл. 2.13 інтегральний показник рівня загрози банкрутства за моделлю Альтмана впродовж 2020–2021 рр. є високим, відповідно, рівень загрози банкрутства за моделлю Альтмана АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» низький.

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за моделлю М. Спрінгейта та зведемо отримані результати до табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка банкрутства за моделлю М. Спрінгейта для
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Показники	2020	2021
А – робочий капітал (ф. 1 к. 1195) / загальна вартість активів (ф. 1 к. 1300)	0,65	0,70
В – прибуток до сплати податків та відсотків (ф. 2 к. 2290) / загальна вартість активів (ф. 1 к. 1300)	0,17	0,03
С – прибуток до сплати податків (ф. 2 к. 2290) / короткострокова заборгованість (ф. 1 к. 1695)	3,47	0,32
Д – обсяг продажу (ф. 2 к. 2000) / загальна вартість активів (ф. 1 к. 1300)	0,83	0,78
Z (інтегральний показник загрози банкрутства)	3,8136	1,3363

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Проведемо відповідні розрахунки:

$$Z_{2020} = 1,03 \times 0,65 + 3,07 \times 0,17 + 0,66 \times 3,47 + 0,4 \times 0,83 = 3,8136$$

$$Z_{2021} = 1,03 \times 0,70 + 3,07 \times 0,03 + 0,66 \times 0,32 + 0,4 \times 0,78 = 1,3363.$$

Отже, за моделлю М. Спрінгейта підприємство АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» в 2020 р. загроза банкрутства мінімальна і підприємство є фінансово надійним, оскільки Z становить більше 2,451. А в 2021 р. підприємство переживало не найкращі часи і було потенційним банкрутом. Запровадження урядом України карантинних та обмежувальних заходів в 2020 р., спрямованих на протидію подальшому поширенню пандемії коронавірусу, привело до спаду ділової активності всіх суб'єктів господарювання, зокрема і АТ «Слов'янські шпалери – КФТП». Карантин негативно вплинув на споживчі настрої, інвестування та економічні зв'язки між суб'єктами господарювання.

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за коефіцієнтом Бівера та зведемо отримані результати до табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Оцінка банкрутства за коефіцієнтом Бівера для
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Показники	2020	2021
$K_6 = (\text{Чистий прибуток (Ф.2 р.2350) + Амортизація (Ф.2 р.2515)}) / (\text{Розділ 3 пасиву (Ф.1 р.1595) + Розділ 4 пасиву (Ф.1 р.1695)})$	-1,94	40,7
$K_{\text{Cash-Flow}} = (\text{Cash-Flow (Ф.2 р.2350 – Ф.2.р. 2515)}) / (\text{Ф.1 р.1595 + Ф.1 р.1695 – Ф.1 р. 1165})$	0,55	-1,06

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Отже, за коефіцієнтом Бівера АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» має задовільну структуру балансу та не є банкрутом. Однак, в 2021 році коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2, що показує небажане зниження частки прибутку, який зосереджується на розвитку виробництва. У даній ситуації формується негативна структура балансу, підприємство починає накопичувати борги і його коефіцієнт забезпечення власними засобами стає меншим 0,1. Рекомендовано переглянути статтю поточні зобов'язання та в 2022 році звернутись до даної методики знову.

Результати проведеної оцінки доводять, що на досліджуваному підприємстві доцільно застосовувати стратегічний механізм фінансової стабілізації, а саме: підвищення рівня рентабельності продажів шляхом реалізації ефективної цінової політики, проведення раціонального податкового планування; збільшення частки чистого прибутку, що зосереджується на розвитку виробництва завдяки реалізації ефективної дивідендної політики; пришвидшення оборотності активів завдяки оптимізації балансу оборотних та необоротних активів, а також пришвидшення обороту окремих елементів у структурі оборотних активів.

На нашу думку, при діагностиці ймовірності банкрутства підприємства важливим є оцінка впливів різноманітних факторів на його діяльність.

PEST-аналіз зовнішнього середовища, що наведено в табл. 2.16 проводилася на основі власного суб'єктивного судження.

Таблиця 2.16

PEST-аналіз ринкової позиції АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Опис фактора	Вплив фактора (від 1 до 3)	Оцінка ймовірності зміни фактора (від 1 до 5)	Оцінка з поправкою на питому вагу
ПОЛІТИЧНО-ПРАВОВІ ФАКТОРИ			
Збільшення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання з боку держави	1	2	0,08
Нестабільність політичної та економічної ситуації в Україні в умовах війни	3	5	0,64
Постійні зміни в податковому та антимонопольному законодавстві України	2	3	0,31
ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ			
Рівень інфляції	3	5	0,58
Зміна валютного курсу	3	5	0,58
Тарифи на енергоресурси та паливо	2	4	0,31
Грошові доходи споживачів	2	3	0,36
СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ФАКТОРИ			
Зміни у базових цінностях покупців (відмова від шпалер на користь штукатурок та фарбування стін)	3	2	0,36
Демографічна ситуація (старіння нації)	2	3	0,24
ТЕХНОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ			
Рівень технологічного розвитку в Україні (в т.ч. енергозберігаючих технологій)	2	3	0,23
Поява нових стандартів в технології виготовлення шпалер та доступ до них	3	3	0,48
ЗАГАЛЬНА СУМА	25	33	-

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином, основними факторами зовнішнього середовища, які в найбільшій мірі впливають на діяльність АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є: нестабільність політичної та економічної ситуації в Україні в умовах війни – 0,64, рівень інфляції – 0,58, зміна валютного курсу – 0,58 та поява нових стандартів в технології виготовлення шпалер – 0,48.

Проведений фінансовий аналіз базових коефіцієнтів, які характеризують сучасний стан та потенційні можливості розвитку АТ «Слов'янські шпалери –

КФТП» дозволяє проаналізувати комплекс чинників, що впливають на кінцеві показники ефективності функціонування, а також сукупність факторів впливу через SWOT-аналіз є одним з найбільш універсальних та популярних інструментів аналізу ефективності функціонування суб'єктів господарювання та визначення можливих стратегій його покращення, незалежно від галузевої приналежності підприємства.

Спочатку проаналізуємо детально внутрішнє середовище ТОВ «Айсберг» через сильні та слабкі сторони, що наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17

SWOT-аналіз для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень зносу обладнання та устаткування. 2. Відповідність обладнання новітнім технологічним потребам виробництва. 3. Наявність власної лабораторії, що контролює якість продукції. 4. Широкий асортимент продукції. 5. Наявність бренду у великих торговельних магазинах України. 6. Висока якість споживчих характеристик продукції. 7. Стабільна прибутковість. 8. Кваліфікований персонал. 9. Ефективна організаційна структура. 10. Висока якість продукції підприємства згідно вимог та стандартів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький інноваційний потенціал компанії. 2. Високі енергетичні й паливні затрати. 3. Неєфективна маркетингова стратегія. 4. Відсутність повноцінної рекламної стратегії підприємства. 5. Обмежений бюджет на ведення маркетингової діяльності. 6. Низький розвиток прямих зв'язків з покупцями й партнерами. 7. Переважна більшість співробітників підприємства старші 40 років. 8. Пасивність відділу менеджменту в залученні новітніх інструментів мотивації. 9. Відсутність філій в інших великих містах, зокрема Львів, Запоріжжя, Одеса.

Продовження табл. 2.17

Потенційні можливості	Загрози та виклики
<ol style="list-style-type: none"> 1. Євроінтеграційні процеси України. 2. Залучення інвестицій серед внутрішніх та іноземних інвесторів. 3. Вигідна геолокація підприємства. 4. Високий рівень кваліфікованості та освіченості серед населення. 5. Створення ринкового потенціалу для розвитку нових видів продукції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Висока конкуренція з боку вітчизняних та міжнародних виробників. 2. Економічна та політична нестабільність в країні в цілому. 3. Соціальні потрясіння, запровадження в Україні та в світі карантинних обмежень через спалах пандемії COVID-19. 4. Вплив екології на якість продукції.

<p>6. Трансформація чинного законодавства України для полегшення ведення бізнесу.</p> <p>7. Екологічна спрямованість суспільства, що призводять до збільшення клієнтської уваги до якості продукції.</p> <p>8. Вихід на зовнішні ринки через широкую розповсюдженість практики екологічних стандартів та сертифікатів.</p>	<p>5. Непередбачена зміна кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків.</p> <p>6. Недосконалість податкового та антимонопольного законодавства.</p> <p>7. Нестабільність курсу, підвищення рівня витрат внаслідок інфляції, зниження платоспроможного попиту покупців.</p> <p>8. Існування незначної залежності від сезонних змін.</p> <p>9. Можливе виникнення форс-мажорних обставин.</p>
--	---

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином, підприємству АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» варто звернути увагу на реалізації стратегії щодо ліквідації наявних слабких сторін за рахунок використання існуючих можливостей зовнішнього середовища підприємства.

Основними пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери-КФТП» є: вдосконалення технічного забезпечення виробництва, покращення структури виробництва шпалер; ефективна соціальна політика, підбір та робота з кадрами; розвиток дилерської мережі; вдосконалення системи контролю за витратами та ефективністю використання ресурсів підприємства.

Впровадження вищезазначених пропозицій в цілому залежать від загального економічного стану країни, змін макроекономічних факторів, поліпшення платоспроможності як громадян, так і підприємств.

Висновки до розділу 2

АТ «Слов'янські шпалери-КФТП» – це одне з найбільших підприємств целюлозно-паперової промисловості в Україні. Основним видом діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є КВЕД 17.24 Виробництво шпалер (глибокого друку; вінілові; акрилові; дуплексні; флізелінові; миючі та гарячого тиснення).

Підсумовуючи горизонтальний та вертикальний аналіз, слід відзначити, що структура балансу підприємства є досить збалансованою, але слід звернути увагу на небажане зростання дебіторської та кредиторської заборгованості. Грошові кошти зменшилась на 49,9%, що може призвести до дефіциту фінансових ресурсів. Завдяки прибутковій діяльності підприємство змогло наростити власний капітал в 2021 р. на 2,3%. У структурі оборотних активів найбільшу частку займають запаси і ця частка збільшується з 23,7% до 26,8%. Власний капітал підприємства знаходиться на рівні 90,3% від загальної суми його пасиви, що свідчить про низький рівень ризику банкрутства підприємства.

Проведені розрахунки показників ефективності діяльності показали, що в цілому АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» має стійкий фінансовий стан, що свідчить про високу забезпеченість власними фінансовими ресурсами; високий рівень ліквідності, тобто має можливість своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Однак показники рентабельності мають тенденцію до зниження, що свідчить про зниження ефективності діяльності.

Проведені розрахунки ймовірності банкрутства за 2020-2021 рр. показали, що: 1) за моделлю О.О.Терещенка АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є фінансовою стійким і йому не загрожує банкрутство; 2) за моделлю Альтмана рівень загрози банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» низький. В свою чергу, отримані показники ймовірності банкрутства за моделлю М. Спрінгейта та коефіцієнтом Бівера показали, що АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» в 2021р. переживало не найкращі часи і було потенційним банкрутом через запровадження урядом України карантинних заходів в 2020р.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЗАПОБИГАННЯ БАНКРУТСТВУ НА ПІДПРИЄМСТВІ АТ «СЛОВ'ЯНСЬКІ ШПАЛЕРИ – КФТП»

3.1. Напрями покращення ефективності діяльності підприємства

Незважаючи на негативні фактори, що впливають на діяльність підприємства, на сьогодні АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є безперечним лідером в Україні за обсягами виробництва найбільш екологічних паперових шпалер та динамікою оновлення асортименту. Підприємство може управляти деякими і повинно їх враховувати у своїй діяльності, зокрема такі ризики як ринковий попит і конкуренція.

На фоні постійної конкуренції на ринку шпалер, АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» постійно проводить аналіз ринку та орієнтується на сучасні та перспективні напрямки. Конкуренція в галузі дуже висока саме за рахунок імпоротної продукції.

Щоб бути конкурентоспроможним, АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» займається покращенням себе за рахунок постійного покращення якості продукції, зменшення її собівартості, постійного розширення товарного асортименту. Позичування шпалер проводиться на основі співвідношення «ціна-якість».

Стратегія просування по маркетинговим комунікаціям займає особливе місце на підприємстві, оскільки важлива при виході на нові ринки. АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» застосовує наступні тактичні дії для розширення своєї діяльності:

- розміщення зовнішньої реклами (вивіски, вітрини, білборди);
- розміщення реклами в ЗМІ (на радіо, в пресі);
- розповсюдження рекламних листівок (календарі, проспекти);
- розповсюдження рекламних каталогів зразків шпалер через дилерів;

- проведення презентацій;
- участь у виставках та ярмарках (як на Україні, так і за кордоном);
- розповсюдження сувенірної продукції з фірмовою символікою (брелки для ключів, календарі, ручки, чашки, футболки тощо) [35].

Структуру запланованих витрат на рекламу шпалер на 2023 рік зображено на рис. 3.1.

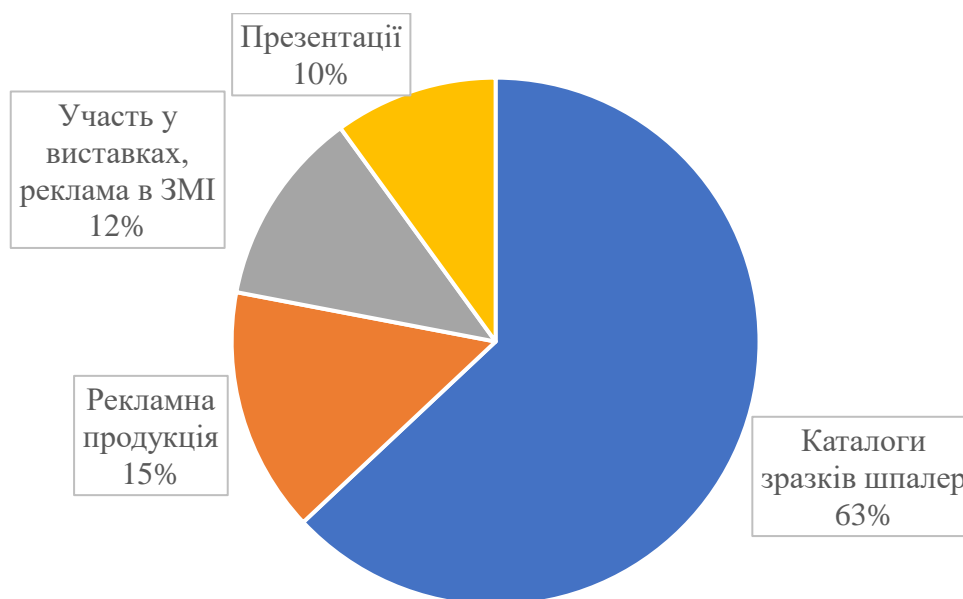

Рис. 3.1. Структура запланованих витрат на рекламу шпалер в 2023 р., %
Джерело: складено автором на основі [35]

У 2023 році підприємство планує витратити на рекламу шпалер близько 520 000 грн., з них на альбоми зразків шпалер – 330 000 грн. (63%), іншу рекламну продукцію – 80 000 грн. (15%), презентації – 50 000 грн. (10%), на участь у виставках та на рекламу у ЗМІ 60 000 грн. (12%).

Рекламна кампанія по просуванню продукції АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» планується у різних напрямках: як для широкого кола кінцевих споживачів, так і цілеспрямовано для окремих оптових покупців – діючих і потенційних в різних сегментах ринку.

Значна увага приділяється інноваційній діяльності. З метою утримання лідерських позицій на ринку компанія постійно оновлює основні виробничі

фонди. Так, в 2021 році введено в експлуатацію нові шпалеродрукувальні машини: шпалеродрукувальна машина фірми Olbrich (вартість 2,5 млн. дол.) та шпалеродрукувальна машина фірми Stork (вартість 3,5 млн. дол.).

За попередні роки було проведено технічне переоснащення виробничої бази, розширено види діяльності, здійснено низку технічних розробок, підвищився обсяг випуску та реалізації продукції. Для підвищення оперативності відвантаження проведена реконструкція складських приміщень, запроваджена європейська система складування та стандартизації.

Ефективне та раціональне використання ресурсів створює умови для розвитку та забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності.

Таким чином, основними пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є:

- 1) вдосконалення технічного забезпечення виробництва, покращення структури виробництва шпалер;
- 2) зміцнення позитивної репутації підприємства як серед замовників, так і серед конкурентів, періодичне застосування маркетингових досліджень задля раціональної орієнтації діяльності в умовах посиленої конкуренції;
- 3) ефективна соціальна політика, підбір та робота з кадрами, які б забезпечили виконання поставлених завдань, їх навчання, а також впровадження заходів по зміцненню дисципліни на виробництві;
- 4) утримання існуючих позицій на ринку в умовах нестабільної ситуації, розвиток дилерської мережі, пошук нових ринків збуту, підвищення якості продукції, оперативне виконання замовлень та високий рівень обслуговування споживачів;
- 5) скорочення втрат від випуску бракованої продукції за рахунок власних коштів, отриманих від операційної діяльності;
- 6) забезпечення необхідних обсягів виробництва продукції при мінімальних обсягах її на складах за рахунок покращення системи планування;
- 7) технічне забезпечення зниження питомих норм витрат сировини, хімікатів, енергоносіїв та запланованих рівнів продуктивності основного

технологічного обладнання за рахунок впровадження проектів по енергозбереженню та економії ресурсів;

8) надання переваги у виробництві вінілових шпалер складових (пластизолів) власного виробництва з використанням імпортних компонентів, мінімізація готових покупних складових;

10) утримання запланованого обсягу продажів за рахунок комплексу заходів, адаптованих до можливостей кожного регіону та суб'єктів продажу;

11) вдосконалення механізмів контролю за продажем шпалер по регіонам та окремим суб'єктам торгівлі;

12) утримання платоспроможності підприємства за рахунок зваженої диференційованої цінової політики та залучення фінансових інструментів;

13) вдосконалення системи контролю за витратами та ефективністю використання ресурсів підприємства [4; 35].

Впровадження даних пропозицій залежать від загального економічного стану країни, змін макроекономічних факторів, поліпшення платоспроможності як громадян, так і підприємств. Крім того, фінансове забезпечення запланованих об'ємів виробництва очікується напруженим, оскільки здійснюватиметься в умовах дефіциту обігових коштів внаслідок зниження платоспроможності покупців. Саме для розвитку виробництва, оновлення виробничих потужностей та поповнення обігових коштів АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» скоріше за все буде використовувати довгострокове та короткострокове кредитування.

В 2023 році АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» планує займатись основними видами діяльності. В планах розвитку підприємства закладено розширення клієнтської бази, здійснення заходів по активізації попиту, впровадження нових видів продукції та послуг з урахуванням потреб ринку.

3.2. Заходи з попередження, прогнозування та запобігання банкрутству на підприємстві

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки, а також викликами, що постали перед економічною системою України в цілому через наслідки російського вторгнення та посиленням нестабільності у всіх секторах національного господарювання, дуже важливим для підприємств, в тому числі і для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є своєчасно та оперативно виявляти негативні тенденції в своїй роботі, які можуть призвести до кризи та навіть банкрутства підприємства. Тобто зараз неабиякого значення набуває необхідність створення такої системи управління, яка б змогла швидко реагувати на зміни як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі, змогла підтримувати конкурентоспроможність продукції, прагнула до оптимального використання трудових та фінансових ресурсів, сприяла прийняттю вірних управлінських рішень.

З метою уникнення кризового стану АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» необхідно розробити таку фінансову стратегію, яка була б зосереджена на прогнозуванні, попередженні та подоланні банкрутства підприємства і яка дозволить підприємству функціонувати в умовах нестабільності та підвищеного ризику.

До головних факторів та сигналів, що вказують та можуть стати причиною настання кризових ситуацій у діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» можна віднести:

- зростання конкуренції в целюлозно-паперовій галузі;
- скорочення попиту на шпалерну продукцію;
- зменшення купівельної спроможності населення;
- зміни в податковій політиці;
- зростання вартості матеріалів, сировини та обладнання;
- коливання валютного курсу;
- зростання обсягів використання енергоресурсів;

- використання застарілого обладнання, що підвищує обсяг собівартості продукції та зменшує рівень продуктивності праці;
- ослаблення кадрового потенціалу.

Програма антикризового управління має бути зосереджена на виконанні двох основних завдань: мінімізацію кризових наслідків та усунення чинників, що спричиняють розвиток кризових явищ на підприємстві.

Антикризова програма підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» проходить через наступні етапи:

- антикризовий прогноз та аналіз поточної ситуації, що передбачає визначення ймовірних джерел й ризикових зон. На даному етапі визначають основні фактори ризику, їх взаємозв'язки та вплив на загальний стан суб'єкта господарювання. Після цього керівництвом приймаються обґрунтовані рішення щодо впливу факторів, які підприємство зможе контролювати, а також впливу тих, які необхідно мінімізувати;
- формування та реалізація напрямків уникнення кризових ситуацій, оперативному уникненню ймовірних причин появи кризи (призупинення енергоємних виробництв, вчасна відмова від видів шпалер, які не користуються попитом тощо);
- своєчасна реакція на виникнення кризових ситуацій, разом із заходами щодо уникнення можливих збитків та власне усунення кризових явищ (забезпечення мінімально потрібної для функціонування найважливіших комплексів компанії);
- підготовка до превентивних дій у випадку неможливості ліквідації та настанні ймовірних кризових явищ (скорочення ризику та зниження кінцевого ефекту шляхом компенсаційних заходів, включаючи створення резервів і запасів, перепідготовку кадрів тощо);
- мінімізація і ліквідація результатів кризових явищ шляхом застосування відновлювальних та компенсаційних заходів;
- реалізація ефективних заходів по стабілізації ситуації на підприємстві.

Вибір оптимального алгоритму «одужання» має розпочинатись зі стадії дослідження, під час якої фахівець по антикризовому управлінню деталізовано проводить оцінку слабких місць, а також опрацьовує ефективну антикризову програму – механізм планування управлінських, фінансово-економічних та технічних напрямів реорганізації підприємства з метою оновлення її рентабельності та підвищення конкурентних переваг.

Практичними елементами механізму комплексної антикризової програми є: моніторинг поточної ситуації на підприємстві, аналіз змін структури в галузі господарювання, попередження, оцінювання та планування, прийняття наказів та рішень від керівництва, узгодження й організація щодо їх втілення, введення комплексної системи стимулів, облік та контролінг результатів господарської діяльності. Всі вони перебувають в безперервній взаємодії та тісному взаємозв'язку один з одним.

Система раннього попередження та реагування – це особлива та виняткова система інформаційних джерел, що слугує сигналом для управлінців про можливі ризики, які можуть вплинути через зовнішнє та внутрішнє середовище на функціонування підприємства та нанести ймовірні збитки.

Головними завданнями системи раннього попередження та реагування є виявлення кризових ситуацій, реалізація прогнозу ймовірності банкрутства та пошук додаткових можливостей для стабільного розвитку підприємства.

Система раннього попередження та реагування містить дві підсистеми:

- система, що зосереджена на аналізуванні зовнішніх ризиків та можливостей діяльності й розвитку підприємства;
- система, що зосереджена на аналізуванні внутрішніх ризиків та загроз з боку держави чи конкурентів на діяльність й розвиток підприємства.

Серед основних етапів розробки системи раннього попередження та реагування виділимо наступні:

- моніторинг та збір необхідної інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства;

- розрахунок й аналізування отриманих результатів показників та пошук ефективних методів подолання несприятливих чинників в роботі підприємства;
- безпосередня реалізація запропонованих вище напрямків покращення функціонування підприємства.

Оперативна розробка антикризової програми дасть можливість уникнути подальшого розвитку кризових явищ та усунення проблемних моментів в своїй діяльності.

Таким чином, запровадження на АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» системи раннього попередження та реагування є гарантією успішної діяльності підприємства та його стійкого розвитку в майбутньому.

Важливою складовою в системі попередження та запобігання банкрутству виступає економічна безпека підприємства. На аналізованому підприємстві створений підрозділ з інформаційної безпеки, однак відділу економічної безпеки, а тим паче його безпосередніх фахівців немає.

Внаслідок нестабільності ситуації в економіці, відсутність можливості оперативно реагувати на несприятливі зміни зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, виникає очевидна необхідність у створенні системи економічної безпеки підприємства. Ідеальним варіантом було б запровадження системи економічної безпеки на стадії створення підприємства, адже вона грає виняткову роль в його наступній фінансово-господарській діяльності.

Виокремлюють такі основні складові економічної безпеки підприємства: збутова, фінансова, виробнича, інформаційна, силова, технологічна, кадрова, інтелектуальна, екологічна, політико-правова, інноваційна.

Економічна безпека для підприємства слугує його захистом від негативних зовнішніх наслідків, є можливістю своєчасно та швидко ліквідувати різноманітні загрози та чинником адаптації умовам, що сформувалися та мають негативний вплив на функціонуванні підприємства.

Економічна безпека підприємства має відповідати певним принципам, а саме:

- системність – врахування впливу всіх наявних чинників та прийняття рішень, ґрунтуючись на результатах системного аналізу;
- законність – методи економічної безпеки мають бути розроблені у відповідності до чинного законодавства;
- безперервність та своєчасність – безперервне та оперативне забезпечення економічної безпеки;
- комплексність – цілісність елементів економічної безпеки;
- економічна раціональність порівняння обсягу витрат на реалізацію забезпечення економічної безпеки та обсягу ймовірних збитків;
- тісна взаємодія та координація всіх ланок підприємства.

Комплекс стратегічних заходів та оперативних напрямів, що зосереджені на попередньому виявленні та своєчасному запобіганню розвитку кризових явищ, що, в свою чергу, можуть погіршити фінансовий стан підприємства та призвести до банкрутства формують систему попередження, прогнозування та запобіганню банкрутству.

Складовими системи попередження, прогнозування та запобіганню банкрутству є:

- спостереження – регулярний моніторинг змін фінансового стану підприємства, постійний контролінг за внутрішніми та зовнішніми процесами;
- аналіз – діагностика фінансового стану підприємства, аналіз головних сфер його роботи, виявлення слабких місць в діяльності підприємства, а також прогнозування можливого банкрутства;
- прогноз – реалізація прогнозування подальшого розвитку підприємства через ймовірні зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, виявлення негативних тенденцій можливого впливу на ефективність діяльності;
- планування – обґрунтування, пошук та вибір стратегії подальшої діяльності та розвитку підприємства;
- контроль – система контролінгу за дотриманням визначеної стратегії розвитку, координуванням та своєчасним коригуванням обраних планів задля уникнення чи ліквідації розвитку кризової ситуації на підприємстві;

- економічна безпека – забезпечення фінансової стійкості, оптимізація ефективності використання наявних фінансових ресурсів, зменшення вразливості підприємства до змін зовнішнього середовища та підвищення конкурентоспроможності в цілому;

- антикризове управління – система управління, що зосереджена на пом'якшенні несприятливого впливу кризових явищ та полягає в оздоровленні фінансового стану підприємства через сукупну резервну мобілізацію;

- ризик-менеджмент – уникнення або зниження ступеню можливих ризиків через спостереження та постійний контроль за ними;

- реінжиніринг – застосування інноваційних технологічних та інформаційних розробок й досягнень задля досягнення всіх цілей;

- санація – оздоровлення фінансового стану підприємства задля відновлення його ліквідності, платоспроможності, прибутковості, фінансової стабільності та конкурентоспроможності на довгострокову перспективу;

- реорганізація – зміни в організаційно-правовій формі власності підприємства, що здатне слугувати частковою або повною заміною корпоративних власників, можливому створенню декількох структурних підрозділів на базі одного підприємства або, навпаки, можливій ліквідації окремих структурних підрозділів;

- реструктуризація – зміни в організаційно-правовій формі власності підприємства, його структури задля його фінансового оздоровлення та підвищення ефективності його діяльності.

Таким чином, банкрутство – це загроза, яка може торкнутися кожного учасника ринкових відносин, однак завдяки точній оцінці статистичної інформації та раціональному прогнозуванню, даною загрозою можна управляти.

Одним із методів прогнозування ймовірності банкрутства є складання прогнозної фінансової звітності на плановий рік. Саме з її допомогою можливо оцінити зміни, що відбудуться в активах та пасивах підприємства, а також фінансових результатах в результаті господарської діяльності в плановому

періоді і, як результат, оцінити ймовірне банкрутство по методиці, що здійснена в пункті 2.3 розділу 2 даної кваліфікаційної роботи.

При складанні балансу на прогнозний 2023 рік, нами враховано наступне:

1. Виручку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) планується збільшити на 9% у зв'язку зі збільшенням попиту населення на ремонтні роботи та покупку шпалерної продукції (через наслідки російського вторгнення).

2. Терміни погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги залишається без змін, тобто зберігається на рівні поточного року.

3. За вимогами постачальників погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги планується зменшити на 10 днів.

4. Терміни погашення поточних зобов'язань за розрахунками (за винятком розрахунків з оплати праці) залишається без змін, тобто зберігається на рівні поточного року.

5. Заборгованість з оплати праці підприємство має намір скоротити на 10%.

6. Основні засоби підприємство використовує лише на 93%, а тому їх рівень росту у прогнозованому році не передбачається та залишається без змін.

7. Скорочення запасів та готової продукції планується на 14% у зв'язку зі збільшенням попиту населення на ремонтні роботи та покупку шпалерної продукції (через наслідки російського вторгнення).

8. Грошові кошти зростуть на 4% внаслідок очікуваного зростання виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) [4].

Таким чином, використовуючи вище наведені припущення, прогнозні тенденції розвитку ринку шпалерної продукції в Україні на 2023 рік, а також фактичні дані по ринку за 2022 рік, складемо прогнозний баланс АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», а результати згрупуємо до табл. 3.1.

При складанні звіту про фінансові результати підприємства на прогнозний 2023 рік, нами враховано наступні припущення:

1. Середньорічний темп росту виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) планується збільшити на 9% у зв'язку зі збільшенням попиту

Таблиця 3.1

Баланс АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» на 2023 рік (прогноз)

Стаття	Можливі зміни (+/-)	2023, тис грн
Необоротні активи, в т.ч.:	-	628 502
- нематеріальні активи	-	503
- незавершені капітальні інвестиції	-	58 236
- основні засоби	-	378169
- інвестиційна нерухомість	-	190632
- інші фінансові інвестиції	-	962
Оборотні активи, в т.ч.:	+	1 477 494
- запаси	+	525 506
- дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	-	290 796
- дебіторська заборгованість за розрахунками	-	43123
- інша поточна дебіторська заборгованість	-	391 385
- гроші та їх еквіваленти	+	226 684
- витрати майбутніх періодів	-	964
<i>Баланс</i>	+	2 106 960
Власний капітал, в т.ч.:	-	1 902 707
Зареєстрований капітал	-	48 174
Нерозподілений прибуток	-	1 854 533
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	-	26302
- відстрочені податкові зобов'язання	-	12947
- довгострокові забезпечення	-	13355
Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	+	177 951
- інші поточні зобов'язання	+	128 936
- поточна кредиторська заборгованість	-	49015
<i>Баланс</i>	+	2 106 960

Джерело: складено автором самостійно

населення на ремонтні роботи та покупку шпалерної продукції (через наслідки російського вторгнення). Підприємство планує збільшити обсяги реалізації, запаси сировини, здійснити заходи по підвищенню обсягів виробництва, змінити цінову політику, відмовитися від зайвих витрат, а також планує продовжити модернізацію ліній з виробництва шпалер, що забезпечить зростання якості продукції і, як результат, її конкурентоспроможність.

2. Величина витрат, що входять у собівартість реалізованої продукції, у обрахунку на 1 гривню виручки від реалізації підприємство має можливість скоротити у наступному році з 97,21 коп. до 93,56 коп. за рахунок зниження величини витрат на енергоресурси.

3. Адміністративні витрати підприємство планує скоротити до 7% від виручки від реалізації продукції за рахунок скорочення витрат на утримання приміщень, зв'язок, а також відрядження робітників апарату управління.

4. Інші операційні доходи та витрати підприємство планує залишити на рівні поточного року [4].

Таким чином, використовуючи вище наведені припущення, прогнозні тенденції розвитку ринку шпалерної продукції в Україні на 2023 рік, а також фактичні дані по ринку за 2022 рік, складемо прогнозний звіт про фінансові результати АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Звіт про фінансові результати АТ «Слов'янські шпалери – КФТП»
на 2023 рік (прогноз)

Стаття	Можливі зміни (+/-)	2023, тис грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	+	1 798 572
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	+	1 353 725
Валовий прибуток	+	444 847
Інші операційні доходи	-	131 270
Адміністративні витрати	-	63 110
Витрати на збут	-	57 230
Інші операційні витрати	-	221 500
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	+	60 200
Фінансові витрати	-	1 142
Інші витрати	-	960
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	+	57 100
Витрати (дохід) з податку на прибуток	+	14 200
Чистий фінансовий результат: прибуток	+	42 900

Джерело: складено автором самостійно

За методикою, наведеної в першому розділі та додатку В, здійснимо прогнозування ймовірності банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» на 2023 рік.

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за моделлю О.О. Терещенка за 2023 р. та зведемо отримані результати до табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Прогноз банкрутства за моделлю О.О. Терещенка для підприємства
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» на 2023 рік

Показники	2023
x1 – (ф. 2 к. 2350 або 2355 + амортиз. ф.1 к. 1195) / зобов'язання (ф.1 к. 1595 + 1695)	10,3
x2 – валюта балансу (ф. 1 к. 1300) / зобов'язання (ф.1 к. 1595 + 1695)	10,3
x3 – прибуток (ф. 2 к. 2350 або 2355) / валюта балансу (ф. к. 1300)	0,02
x4 – прибуток (ф.2 к. 2350 або 2355) / виручка від реалізації (ф.2 к. 2000)	0,02
x5 – виробничі запаси (ф.1 від 1101 до 1104) / виручка від реалізації (ф. 2 к. 2000)	0,21
x6 – виручка від реалізації (ф. 2 к. 2000) / валюта балансу (ф. 1 к. 1300)	0,85
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	16,72

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Проведемо відповідні розрахунки:

$$Z_{2023} = 1,5 \times 10,3 + 0,08 \times 10,3 + 10 \times 0,02 + 5 \times 0,02 + 0,3 \times 0,21 + 0,1 \times 0,85 = 16,72.$$

Таким чином, одержані значення прогнозного показника Z свідчать про відсутність загрози виникнення кризових явищ на підприємстві у 2023 році, оскільки $Z > 2$, отже, АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» зберігає позицію фінансово стійкого.

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за моделлю Е. Альтмана на 2023 р. та зведемо отримані результати до табл. 3.4.

Проведемо відповідні розрахунки:

$$Z_{2023} = 1,2 \times 0,71 + 1,4 \times 0,13 + 3,3 \times 0,78 + 0,6 \times 16,09 + 1,0 \times 0,79 = 11,59.$$

Таблиця 3.4

Прогноз банкрутства за моделлю Е. Альтмана для
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» на 2023 рік

Показники	2023
А – робочий капітал (ф.1 к. 1195) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,71
В – чистий прибуток (ф.2 к. 2350) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,13
С – чистий доход (ф.2 к.2000) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300)	0,78
Д- ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) ф.1 к. 1495 / сума заборгованості (ф.1 к. 1595 + к. 1695)	16,09
Е – обсяг продажу (ф.2 к. 2000) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,79
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	11,59
Імовірність банкрутства	Дуже низька

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

На основі показників табл. 3.4 прогнозний інтегральний показник рівня загрози банкрутства за моделлю Альтмана на 2023 р. є високим, відповідно, рівень загрози банкрутства за моделлю Альтмана АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» прогнозується на низькому рівні.

Оцінимо ймовірність виникнення банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» за моделлю М. Спрінгейта та зведемо отримані результати до табл. 3.5. Проведемо відповідні розрахунки:

$$Z_{2023} = 1,03 \times 0,81 + 3,07 \times 0,12 + 0,66 \times 0,37 + 0,4 \times 0,84 = 3,763.$$

Отже, за моделлю М. Спрінгейта підприємство АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» прогнозна оцінка банкрутства на 2023 рік є мінімальна і підприємство є фінансово надійним, оскільки Z становить більше 2,451.

Таблиця 3.5

Прогноз банкрутства за моделлю М. Спрінгейта для
АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» на 2023 рік

Показники	2023
А – робочий капітал (ф 1 к.1195) / загальна вартість активів (ф. 1 к. 1300)	0,81
В – прибуток до сплати податків та відсотків (ф. 2 к. 2290) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)	0,12
С – прибуток до сплати податків (ф. 2 к. 2290) / короткострокова заборгованість (ф.1 к. 1695)	0,37
Д – обсяг продажу (ф. 2 к. 2000) / загальна вартість активів (ф. 1 к. 1300)	0,84
Z (інтегральний показник загрози банкрутства)	3,763

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином, здійснивши прогностичний розрахунок ймовірності банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», можемо відзначити, що йому не загрожує банкрутство і воно обрало правильний вектор розвитку.

Загалом, можемо запропонувати наступні шляхи попередження банкрутства на АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» через використання комплексного механізму прогнозування та визначення ймовірності банкрутства підприємства, який, в свою чергу, має передбачати:

- регулярний моніторинг фінансово-господарської діяльності підприємства, а також зовнішнього та внутрішнього середовища здійснення його діяльності через дослідження всіх основних потенційних загроз, що можуть стати причиною виникнення банкрутства;

- застосування основних зарубіжних та вітчизняних методів прогнозування ймовірності банкрутства підприємства;

- здійснення діагностичної оцінки ймовірності банкрутства підприємства, зокрема, визначення несприятливих тенденцій розвитку та критичних відхилень;

- впровадження системи раннього попередження та реагування на підприємстві, яка полягає у оперативному інформуванні керівного апарату управління про можливі ризики та загрози;
- використання системи прогнозування як базового елемента виявлення потенційних якісних та кількісних змін стану підприємства в майбутньому, а також альтернативних напрямів досягнення бажаного стану;
- запровадження стратегічного планування на підприємстві, яке забезпечує генеральний напрямок його розвитку та досягнення сформульованих цілей;
- забезпечення економічної безпеки підприємства;
- впровадження та систематична реалізація контролінгу на підприємстві;
- проведення антикризового управління, яке полягає у застосуванні комплексу управлінських рішень для фінансової стабільності за умов динамічних чинників економічного середовища;
- створення на підприємстві ефективного механізму ризик-менеджменту, що забезпечує ідентифікацію ризиків, планування напрямів їх зменшення;
- реінжиніринг – використання новітніх інформаційних технологій для досягнення головних цілей.

На підприємстві повинно бути впроваджене стратегічне управління, яке при настанні потенційних кризових явищ відіграє найважливішу роль. В умовах динамічно мінливого середовища стратегічне управління є найголовнішим фактором стійкості й розвитку підприємства. Стратегічне управління передбачає швидке реагування і здатність спрогнозувати ситуацію, оперативно відшукуючи проблемні моменти, які потребують нагального вирішення. Створення спеціальних аналітичних підрозділів дозволить керівництву отримувати точну інформацію для прийняття ефективних фінансово-економічних рішень.

На АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» має бути добре налагоджена швидкість та якість передачі різноманітної інформації, яка впливає на ефективність реагування й впровадження змін на підприємстві. Вчасно має формуватися бюджет підприємства, плануватися витрати і передаватися

повноваження з управління витратами менеджерам підрозділів, що дасть змогу товариству значно знизити загальні витрати підприємства.

В цілому, для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», як і для будь-якого підприємства, доцільним є підвищення прибутковості шляхом зниження витрат, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції.

Скорочення витрат є важливим інструментом для зростання ефективності загального функціонування підприємства, забезпечення якого можливе шляхом скорочення обсягу амортизаційних відрахувань через продаж непридатного до використання та застарілого обладнання та техніки; ліквідація непродуктивних витрат за рахунок скорочення браку при виробництві шпалер; зниження адміністративних витрат за рахунок скорочення витрат на утримання приміщень, які не використовуються, однак перебувають на балансі підприємства тощо.

Збільшити обсяги виробництва можливо шляхом покращення якості робіт, збільшення товарного асортименту, розширення ринків збуту, здійснення ефективної цінової та маркетингової політики.

Таким чином, превентивні заходи зможуть захистити АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» від ймовірного банкрутства та подальшої ліквідації шляхом попереднього виявлення кризових умов розвитку та застосування всіх необхідних заходів для стабілізації його стану та покращення умов розвитку.

Висновки до розділу 3

Незважаючи на негативні фактори, що впливають на діяльність підприємства, на сьогодні АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є безперечним лідером в Україні за обсягами виробництва найбільш екологічних паперових шпалер та динамікою оновлення асортименту.

Основними пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є: вдосконалення технічного забезпечення виробництва, покращення структури виробництва шпалер; зміцнення позитивної репутації підприємства як серед замовників, так і серед

конкурентів, періодичне застосування маркетингових досліджень; ефективна соціальна політика, підбір та робота з кадрами; скорочення втрат від випуску бракованої продукції; утримання платоспроможності підприємства за рахунок зваженої диференційованої цінової політики та залучення фінансових інструментів; вдосконалення системи контролю за витратами.

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки, а також викликами, що постали перед економічною системою України в цілому через наслідки російського вторгнення та посиленням нестабільності у всіх секторах національного господарювання, дуже важливим для підприємств, в тому числі і для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є своєчасно та оперативно виявляти негативні тенденції в своїй роботі, які можуть призвести до кризи та навіть банкрутства підприємства. Одним із методів прогнозування ймовірності банкрутства є складання прогнозованої фінансової звітності на плановий рік.

Здійснивши прогнозний розрахунок ймовірності банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», можемо відзначити, що йому не загрожує банкрутство і воно обрало правильний вектор розвитку. В цілому, для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», як і для будь-якого підприємства, доцільним є підвищення прибутковості шляхом зниження витрат, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції.

ВИСНОВКИ

Таким чином, поняття «банкрутство» є дуже неоднозначним та багатограним. Основним моментом при визначенні терміну банкрутства є поняття «неспроможність», тобто банкрутство в основному характеризується як неможливість виконання зобов'язань підприємством. На нашу думку, банкрутство – це абсолютна неплатоспроможність боржника, що юридично визнана в судовому порядку та є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги.

Банкрутство виступає завершальним етапом кризового становища на підприємстві. Надзвичайно важливо розпізнавати ранні симптоми кризового становища підприємства, здійснювати постійний моніторинг показників діяльності підприємства, що здатні вказувати на наближення такого стану.

Сучасними передумовами банкрутства підприємств є: посилення ролі ТНК, процеси злиття, що збільшує рівень конкуренції; взаємозалежність економік країн і можливість виникнення ефекту доміно під час фінансових криз та банкрутств; динамічний розвиток світової економіки; зростання пандемій, техногенних аварій та природних катаклізмів; Internet-злочини та махінації тощо.

Не дивлячись на те, що кожен метод має свої переваги та недоліки, на практиці на сьогоднішній день не існує єдиної методики оцінки банкрутства підприємств, який був би ідеальним з теоретичних позицій. Отже, сучасний стан економіки вимагає створення загального алгоритму оцінки банкрутства підприємства з урахуванням вітчизняного і закордонного досвіду.

Забезпечення нормативно-правового регулювання відносин в сфері банкрутства здійснюється завдяки Кодексу України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII, який фактично замінив Закон України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2344-XII та Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (в редакції від 30.06.1999 р. № 784-XIV та від 22.12.2011 р. № 4212-VI).

АТ «Слов'янські шпалери-КФТП» – це одне з найбільших підприємств целюлозно-паперової промисловості в Україні. Основним видом діяльності АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є КВЕД 17.24 Виробництво шпалер (глибокого друку; вінілові; акрилові; дуплексні; флізелінові; миючі та гарячого тиснення).

Підсумовуючи горизонтальний та вертикальний аналіз, слід відзначити, що структура балансу підприємства є досить збалансованою, але слід звернути увагу на небажане зростання дебіторської та кредиторської заборгованості. Грошові кошти зменшилась на 49,9%, що може призвести до дефіциту фінансових ресурсів. Завдяки прибутковій діяльності підприємство змогло наростити власний капітал в 2021 р. на 2,3%. У структурі оборотних активів найбільшу частку займають запаси і ця частка збільшується з 23,7% до 26,8%. Власний капітал підприємства знаходиться на рівні 90,3% від загальної суми його пасиви, що свідчить про низький рівень ризику банкрутства підприємства.

Проведені розрахунки показників ефективності діяльності показали, що в цілому АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» має стійкий фінансовий стан, що свідчить про високу забезпеченість власними фінансовими ресурсами; високий рівень ліквідності, тобто має можливість своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Однак показники рентабельності мають тенденцію до зниження, що свідчить про зниження ефективності діяльності.

Проведені розрахунки ймовірності банкрутства за 2020-2021 рр. показали, що: 1) за моделлю О.О.Терещенка АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є фінансовою стійким і йому не загрожує банкрутство; 2) за моделлю Альтмана рівень загрози банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» низький. В свою чергу, отримані показники ймовірності банкрутства за моделлю М. Спрінгейта та коефіцієнтом Бівера показали, що АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» в 2021р. переживало не найкращі часи і було потенційним банкрутом через запровадження урядом України карантинних заходів в 2020 році.

Незважаючи на негативні фактори, що впливають на діяльність підприємства, на сьогодні АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є безперечним лідером в Україні за обсягами виробництва найбільш екологічних паперових

шпалер та динамікою оновлення асортименту.

Основними пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності підприємства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є: вдосконалення технічного забезпечення виробництва, покращення структури виробництва шпалер; зміцнення позитивної репутації підприємства як серед замовників, так і серед конкурентів, періодичне застосування маркетингових досліджень; ефективна соціальна політика, підбір та робота з кадрами; скорочення витрат від випуску бракованої продукції; утримання платоспроможності підприємства за рахунок зваженої диференційованої цінової політики та залучення фінансових інструментів; вдосконалення системи контролю за витратами.

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки, а також викликами, що постали перед економічною системою України в цілому через наслідки російського вторгнення та посиленням нестабільності у всіх секторах національного господарювання, дуже важливим для підприємств, в тому числі і для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» є своєчасно та оперативно виявляти негативні тенденції в своїй роботі, які можуть призвести до кризи та навіть банкрутства підприємства. Одним із методів прогнозування ймовірності банкрутства є складання прогнозної фінансової звітності на плановий рік.

Здійснивши прогнозний розрахунок ймовірності банкрутства АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», можемо відзначити, що йому не загрожує банкрутство і воно обрало правильний вектор розвитку. В цілому, для АТ «Слов'янські шпалери – КФТП», як і для будь-якого підприємства, доцільним є підвищення прибутковості шляхом зниження витрат, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції.

Таким чином, превентивні заходи зможуть захистити АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» від ймовірного банкрутства та подальшої ліквідації шляхом попереднього виявлення кризових умов розвитку та застосування всіх необхідних заходів для стабілізації його стану та покращення умов розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущак Є.М. Діагностика банкрутства українських підприємств / Є.М. Андрущак // Фінанси України. – 2004.– № 9. – С. 118-124.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2019. – 328 с.
3. Берест М.М., Тимошенко А.П. Критичний аналіз змісту економічної категорії «банкрутство» / М.М. Берест, А.П. Тимошенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. Серія: Економічна безпека. – 2021. – № 29. – С. 69-72.
4. Бізнес-план 2023 АТ «Слов'янські шпалери-КФТП», затверджений рішенням Наглядової ради Товариства №23 від 22.11.2021. – 34 с.
5. Бикова Н.В. Актуальні проблеми оцінки ризику ймовірності банкрутства на вітчизняних підприємствах / Н.В. Бикова, Ю.Ю. Мороз // Молодий вчений. – 2014. – №5. – С. 59-63.
6. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – К: Ника-Центр Эльга, 2007. – 451 с.
7. Бойчик І.М. Економіка підприємства : навч. посіб. / І.М. Бойчик. – 2-ге вид., доп. і переробл. – К. : Атіка, 2006. – 528 с.
8. Васечко Л.І. Аспекти побудови порівняльного аналітичного балансу підприємства / Л.І. Васечко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Вип. 20(1). – С. 74-79.
9. Власюк В.Є., Гордієнко К.О., Пшенична А.О. Оцінка ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств / В.Є. Власюк, К.О. Гордієнко, А.О. Пшенична // Економіка та суспільство. – 2017. – № 12. – С. 68-72.
10. Волот О.І., Бабич І.М., Ткаченко О.О. Банкрутство підприємства: сутність, ймовірність та методи визначення / О.І. Волот, І.М. Бабич, О.О. Ткаченко // Науковий вісник Полісся. – 2015. – №4 (4). – С. 61-67.

11. Горбачова О.М., Сухопер Я.І. Теоретичні та методологічні основи оцінки ймовірності банкрутства підприємства / О.М. Горбачова, Я.І. Сухопер // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2020. – Том 31 (70). № 6. – С. 194-199.
12. Господарський кодекс України : Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV (редакція від 01.01.2020 р.) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
13. Грабовий А. Новий порядок банкрутства в Україні на захисті кредиторів [Електронний ресурс] / А. Грабовий // Національна Асоціація Адвокатів України. – 2020. – Режим доступу: <https://unba.org.ua/publications/4819-novij-poryadok-bankrutstva-vukraini-na-zahisti-kreditoriv.html>.
14. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. – К: Центр учбової культури, 2010. – 304 с.
15. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навчальний посібник / О.Д. Данілов, Т.В. Паєнко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 256 с.
16. Інформація про емітента АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slav-oboiv.pat.ua/emitents>
17. Іщенко Н.А. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства та шляхи його стабілізації / Н.А. Іщенко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки : зб. наук. пр. - Кропивницький : ЦНТУ, 2017. – Вип. 31. – С. 256-265.
18. Єпіфанова І.М. Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем / І.М. Єпіфанова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – №1(29). – С. 55-63.
19. Карбовська Л.О. Дослідження впливу факторів маркетингового середовища на діяльність промислового підприємства / Л.О. Карбовська // Наукові праці МАУП. Серія Економічні науки. – 2019. – Вип. 58(2). – С. 40-47.
20. Квасницька Р.С. Етапність проведення діагностики кризового стану та ймовірності банкрутства підприємства / Р.С. Квасницька, І.М. Кордонець //

- Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – №2. – С. 130-135.
21. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. – Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. – 144 с.
22. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.
23. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України, зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
24. Круглянко А.В., Маник І.В. Поняття банкрутства в аспекті сучасного розвитку підприємств / А.В. Круглянко, І.В. Маник // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2012. – №2. – С. 153-158.
25. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: підручник / Л.О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 824 с.
26. Лепейко Т.І. Аналіз сучасних методик прогнозування ймовірності банкрутства підприємства / Т.І. Лепейко, Т.О. Доценко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – 2011. – № 1(10). – С. 234-239.
27. Марусяк Н.Л., Пильнюк Д.О. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки [Електронний ресурс] / Н.Л. Марусяк, Д.О. Пильнюк // Економіка та суспільство. – 2021. – № 33. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-29>.
28. Мішура В.Б., Спіцин В.Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства / В.Б. Мішура, В.Є. Спіцин // Научный вестник ДГМА. – 2017. – №3 (24Е). – С. 121-126.
29. Минчинська І.В. Оцінка ефективності законодавства про банкрутство в Україні: економіко-правовий аспект [Електронний ресурс] / І.В. Минчинська

- // Ефективна економіка. – 2020. – № 10. – Режим доступу:
http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2020/68.pdf
30. Мурована Т., Пасхал В. Діагностика ймовірності кризового стану та її ефективність для підтримання фінансової стійкості суб'єктів підприємництва / Т. Мурована, В. Пасхал // Економічний аналіз. – 2019. – Том 29, № 4. – С. 121-131.
31. Олександренко І.В., Іщук Л.І. Основні причини банкрутства підприємств / І.В. Олександренко, Л.І. Іщук // Економічний форум. – 2015. – №2. – С. 222-226.
32. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
33. Офіційний сайт моніторингу реєстраційних даних підприємств України / АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/00278876/
34. Офіційний сайт моніторингу реєстраційних даних підприємств України Опендатабот / АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatabot.ua/c/00278876>
35. Офіційний сайт АТ «Слов'янські шпалери – КФТП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oboi-slav-oboi.com/ua/>
36. Пластун О.Л. Визначення сутності поняття «банкрутство» в сучасній науковій літературі / О.Л. Пластун // Вісник ЖДТУ. – 2005. – №2. – С. 256-261.
37. Попова С.П. Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства / С.П. Попова, А.В. Пилипенко // Наукові записки : зб. наук. пр. – Кіровоград : КНТУ, 2016. – Вип. 20. – С. 25-35.
38. Про банкрутство : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ. // Відомості Верховної Ради України. 1992. – № 31.
39. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 22.12.2011 р. № 4212-VI (Нова редакція Закону України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ). // Відомості Верховної Ради України. 2012. – № 32-33.

- 40.Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьома О.Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві / В.І. Рудика, Ю.М. Великий, О.Д. Зьома // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 18. – С. 127-132.
- 41.Рязаєва Т.Г. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства / Т.Г. Рязаєва, І.В. Стасюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - №3. Т.1. – С.177-181.
- 42.Сейсебаєва Н.Г., Топчанюк О.В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств / Н.Г. Сейсебаєва, О.В. Топчанюк // Молодий вчений. – 2016. – №11. – С. 678-681.
- 43.Ситник Л.С. Моделі фінансової діагностики банкрутства металургійних підприємств у системі антикризового управління / Л.С. Ситник, Р.В. Венжега // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – №2(3). – С. 232-241.
- 44.Статут АТ «Слов'янські шпалери-КФТП», затверджений Загальними зборами акціонерів Товариства №26 від 26.04.2019. – 23 с.
- 45.Сукрушева Г.О. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах / Г.О. Сукрушева // Економіка та суспільство. – 2017. – №9. – С. 682-686.
- 46.Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2010. – 412 с.
- 47.Тимощук О.Л., Дорундяк К.М. Оцінювання ймовірності банкрутства підприємств за допомогою дискримінантного аналізу та нейронних мереж / О.Л. Тимощук, Дорундяк К.М. // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2018. – № 2. – С. 22-34.
- 48.Третяк О.Ю. Про проблему банкрутства підприємств / О.Ю. Третяк // Економіка України. – 2000. - № 2. – С. 46-50.
- 49.Чібісова І.В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємства / І.В. Чібісова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22, ч.ІІ. – С. 1-6.

50. Яблонська А.С. Діяльність арбітражних керуючих: нормативне врегулювання та необхідність законодавчого вдосконалення / А.С. Яблонська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/4793>.
51. Янковець Т.М., Чернюк Ю.В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід / Т.М. Янковець, Ю.В. Чернюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С. 58-62.
52. Яцух О.О. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки / О.О. Яцух, Н.Ю. Захарова // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2018. – Т. 29(68), № 3. – С. 173-180.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Наукові підходи до трактування поняття «банкрутство»

Автор	Поняття «банкрутство»
Кодекс України з процедур банкрутства [22]	Банкрутство – це неспроможність боржника, що ухвалена господарським судом поновити свою платоспроможність шляхом процедури реструктуризації та санації й погасити визначені у порядку, встановленому даним Кодексом, кредиторські грошові вимоги іншим способом, аніж через використання ліквідаційної процедури.
О.О. Терещенко [46, с. 66]	Банкрутство – це неспроможність суб'єкта господарювання, пов'язану з дефіцитом ліквідних активів задовольнити у встановлений для цього термін заявлені до неї вимоги кредиторів та виконувати зобов'язання перед бюджетом.
І.О. Бланк [6, с. 276]	Банкрутством є фінансова неспроможність юридичної особи, визнану органами судової влади, тобто нездатність підприємства задовольнити у встановлені терміни заявлені до нього вимоги кредиторів, та виконувати перед бюджетом зобов'язання.
О.Л. Пластун [36, с. 258]	Банкрутство – це кінцевий результат глибокої фінансової кризи, що робить неможливим нормальну діяльність суб'єкта підприємницької діяльності та призводить до його неплатоспроможності.
В.І. Рудика, Ю.М. Великий, О.Д. Зьома [40, с. 128]	Банкрутство підприємства – абсолютна неплатоспроможність боржника, що є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги.
О.Я. Базилінська [2, с. 36]	Банкрутство – це неспроможність підприємства фінансово відповідати за своїми борговими зобов'язаннями та виконувати зобов'язання перед бюджетом.
Є.М. Адрушак [1, с. 119]	Банкрутство – це незадовільний господарський стан підприємства, що встановлений органами судової влади, ознаками якого є припинення розрахунків за зобов'язаннями через нестачу ліквідних активів.
О.Д. Данілов, Т.В. Пасентко [15, с. 171]	Банкрутство – нездатність підприємства задовольнити кредиторські вимоги щодо оплати товарів, послуг чи робіт, включаючи нездатність сплатити обов'язкові платежі до бюджету та позабюджетних фондів, у зв'язку з перевищенням зобов'язань боржника над його майном чи у зв'язку з незадовільною структурою балансу боржника.
А.С. Яблонська [50]	Банкрутство – це ліквідація підприємства з юридичних підстав, яка визначається у неспроможності суб'єкта господарювання задовольнити у встановлені терміни заявлені до нього вимоги кредиторів і виконувати перед бюджетом встановлені зобов'язання.
В.І. Гринчуцький [14, с. 133]	Банкрутство – встановлена арбітражним судом неспроможність боржника поновити свою платоспроможність та задовольнити встановлені органами судової влади кредиторські вимоги не інакше як через застосування процедури ліквідації.
І.М. Бойчик [7, с. 246]	Банкрутство – це неможливість для певних юридичних осіб виконати взяті на себе зобов'язання після встановленого терміну перед кредиторами, особливо в грошовій формі.

Джерело: сформовано автором на основі літературних опрацювань

Додаток Б

Сучасні причини та наслідки банкрутства підприємств

Наслідки, які спричиняють погіршення становища або банкрутство:

- 1) фінансово неспроможний суб'єкт господарювання може стати причиною серйозних фінансових ризиків для успішно функціонуючих підприємств – його партнерів. Підприємство завдає шкоди партнерам, а як наслідок, знижується потенціал економічного розвитку держави;
- 2) фінансово неспроможний суб'єкт господарювання спричиняє ускладнення формування доходної частини бюджету та позабюджетних фондів;
- 3) такі підприємства припиняють своє існування та сприяють скороченню робочих місць та чисельності зайнятих у суспільному виробництві;
- 4) такі підприємства сприяють скороченню загальної норми прибутковості на капітал, так як неефективно реалізують надані їм ресурси в грошовій та товарній формах.

Додаток В

Таблиця В.1

Моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємства

№ п/п	Автор методу	Методика розрахунку	Ймовірність банкрутства
1	Модель Е. Альтмана	$Z=1,2 \times A + 1,4 \times B + 3,3 \times C + 0,6 \times D + 1 \times E$, де А – робочий капітал / загальна вартість активів; В – нерозподілений прибуток / загальна вартість активів; С – операційний прибуток / загальна вартість активів; D – ринкова вартість акцій / заборгованість; Е – чистий дохід (виручка) від реалізації / загальна вартість активів.	$Z \leq 1,8$ – дуже висока; $1,81 \leq Z \leq 2,70$ – висока; $2,71 \leq Z \leq 2,99$ – можлива; $Z \leq 3,00$ – дуже низька
2	Модель Г. Спрінггейта	$Z=1,03 \times A + 3,07 \times B + 0,66 \times C + 0,4 \times D$, де А – робочий капітал / загальна вартість активів В – прибуток до оподаткування / загальна вартість активів С – прибуток до оподаткування / короткострокові зобов'язання; D – обсяг продажів / загальна вартість активів	$Z < 0,862$ – підприємство є потенційним банкрутом; $Z > 2,45$ – ризик мінімальний.
3	Модель Р. Ліса	$Z=0,063 \times X1 + 0,092 \times X2 + 0,057 \times X3 + 0,001 \times X4$, де X1 – оборотний капітал / загальна вартість активів; X2 – операційний прибуток / загальна вартість активів; X3 – нерозподілений прибуток / загальна вартість активів; X4 – власний капітал / позичковий капітал.	Граничне значення $Z \leq 0,037$
4	Модель Р. Таффлера і Г. Тішоу	$Z=0,53 \times X1 + 0,13 \times X2 + 0,18 \times X3 + 0,16 \times X4$, де X1 – операційний прибуток / загальна вартість активів; X2 – оборотні активи / загальна вартість активів; X3 – короткострокові зобов'язання / загальна вартість активів; X4 – чистий дохід (виручка) від реалізації/загальна вартість активів.	Граничне значення $Z \leq 0,2$
5	Модель Ж. Депаляна	$N=25 \cdot R1 + 25 \cdot R2 + 20 \cdot R3 + 20 \cdot R4 + 10 \cdot R6$, де R1 – коефіцієнт обороту запасів; R2 – коефіцієнт поточної ліквідності; R3 – коефіцієнт левериджу; R4 – рентабельність активів; R5 – ефективність виробництва.	$N > 100$ – компанія стабільна
6	Модель О.О. Терещенка	$Z=1,5 \times X1 + 0,08 \times X2 + 10 \times X3 + 5 \times X4 + 0,3 \times X5 + 0,1 \times X6$, де X1 – cash-flow / зобов'язання; X2 – підсумок балансу / зобов'язання; X3 – прибуток / підсумок балансу; X4 – прибуток / виручка від реалізації; X5 – виробничі запаси / виручка від реалізації; X6 – оборотність основного капіталу (виручка від реалізації / підсумок балансу)	$Z > 2$ – не загрожує банкрутство; $1 < Z < 2$ – фінансова рівновага порушена, при переході на антикризове управління банкрутство не загрожує; $0 < Z < 1$ – загроза банкрутства, якщо не будуть проведені санаційні заходи; $Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.

Джерело: [11, с. 196; 30, с. 127]

Додаток Д

Таблиця Д.1

Алгоритм розрахунку коефіцієнтів фінансового стану підприємства

Назва показника	Методика розрахунку	Джерело інформації	Нормативне значення
Показники ефективності використання основних засобів			
1. Загальна вартість майна	Валюта балансу	Ф.№1, р.1300 або р.1900	Загальна вартість майна має збільшуватись в порівнянні з попередніми роками
2. Загальна вартість власних коштів	Власний капітал підприємства	Ф.№1, р.1495	Загальна вартість власних коштів має збільшуватись в порівнянні з попередніми роками
3. Загальна вартість власних оборотних коштів	Різниця між вартістю оборотних активів та вартістю поточних зобов'язань підприємства	Ф.№1, р.1195 – р.1695	Вартість власних оборотних коштів має збільшуватись в порівнянні з попередніми роками
4. Коефіцієнт зносу	Відношення суми зносу до первісної вартості основних засобів	Ф.№1, р.1012 : р.1011	Коефіцієнт зносу повинен знижуватись і становити менше 0,5
5. Коефіцієнт придатності	Відношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості	Ф.№1, р.1012 : р.1011	Коефіцієнт придатності повинен збільшуватись і становити більше 0,5
Показники фінансової стійкості підприємства			
1. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Відношення вартості зобов'язань по залученим і позиченим коштам до вартості власних коштів	Ф.№1, (р.1595 + р.1695+ р.1700) : р.1495	Коефіцієнт має становити менше 1
2. Коефіцієнт автономії	Відношення вартості власних коштів до валюти балансу	Ф.№1, р.1495 : р.1300 (1900)	Коефіцієнт має становити більше 0,5
3. Коефіцієнт маневреності власних коштів	Відношення вартості власних оборотних коштів до вартості власних коштів	Ф.№1, (р.1195 – р.1695) : р.1495	Коефіцієнт має бути якомога більший
4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Відношення суми залученого капіталу до валюти балансу	Ф.№1, (р.1595 + р.1695 + р.1700) : р.1900	Коефіцієнт має становити менше 0,5
5. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Відношення суми довгострокових зобов'язань до вартості довгострокових зобов'язань і власного капіталу	Ф.№1, р.1595 : (р.1595+р.1495)	Коефіцієнт має демонструвати зменшення в динаміці
6. Коефіцієнт фінансового левереджу	Відношення вартості довгострокових зобов'язань до вартості власного капіталу	Ф.№1, р.1595 : р.1495	Коефіцієнт має становити менше 0,5
7. Показник заборгованості кредиторам	Відношення вартості кредиторської заборгованості до загальної вартості активів	Ф.№1, р.1610+р.1615+р.1620+ р.1625+р.1630 : р. 1300	Коефіцієнт має бути якомога менший
Показники ліквідності і платоспроможності			
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Відношення вартості грошових коштів та короткострокових цінних паперів до	Ф.№1, (р.1165 + р.1160) : р.1695	Коефіцієнт має становити більше 0,2

(платоспроможність)	вартості поточних зобов'язань		
2. Проміжний коефіцієнт покриття балансу	Відношення вартості грошових коштів, дебіторської заборгованості, короткострокових цінних паперів, векселів одержаних, інших оборотних активів до вартості поточних зобов'язань	Ф.№1, (р.1125 +...+ р.1165) : :р.1695	Коефіцієнт має становити більше 0,7-0,8
3. Коефіцієнт покриття балансу	Відношення вартості оборотних активів до вартості поточних зобов'язань	Ф.№1, р.1195 : р.1695	Коефіцієнт має становити більше 2-2,5
4. Частка оборотних коштів у активах	Відношення вартості оборотних коштів до валюти балансу	Ф.№1, р.1195 : р.1300	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
5. Частка запасів у поточних активах	Відношення вартості запасів до загальної суми поточних активів	Ф.№1, (р.1100 +...+ р.1110) : р.1195	—
6. Частка власних оборотних коштів у запасах	Відношення вартості власних оборотних коштів до суми запасів	Ф.№1, (р.1195 – р.1695) : (р.1100 + р.1110)	Коефіцієнт має становити більше 0,5

Показники прибутковості (рентабельності) підприємства

1. Рентабельність продаж	Відношення прибутку від операційної діяльності до виручки від реалізації, помножене на 100%	Ф.№2, р.2190 : р.2000 x 100%	Коефіцієнт має становити більше 20%
2. Рентабельність операційної діяльності	Відношення прибутку від операційної діяльності до повної собівартості, помножене на 100%	Ф.№2, р.2190 : (р.2050 + р.2130 + р.2150 + р.2180) x 100%	Коефіцієнт має становити більше 20%
3. Рентабельність діяльності до оподаткування	Відношення прибутку від усіх видів діяльності до оподаткування до повної собівартості, помножене на 100%	Ф.№2, р.2290 : (р.2050 + р.2130 + + р.2150 + р.2180) x 100%	Коефіцієнт має становити більше 20%
4. Рентабельність капіталу	Відношення прибутку від усіх видів діяльності до оподаткування до вартості активів, помножене на 100%	(р.2290, ф.№2) : р.1300, ф.№1 x 100%	Коефіцієнт має становити більше 20%

Показники ділової активності підприємства

1. Загальна оборотність капіталу	Відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до підсумку по балансу	р.2000 (ф.№2) : р.1300 (ф.№1)	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
2. Оборотність готової продукції	Відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості готової продукції	р.2000 (ф.№2) : р.1103 (ф.№1)	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
3. Оборотність запасів	Відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості запасів	р.2000 (ф.№2) : р.1100 (ф.№1)	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
4. Оборотність дебіторської заборгованості	Відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості дебіторської заборгованості	р.2000 (ф.№2) : р.1125 + р.1130 + ... + р.1155 (ф.№1)	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
5. Середній строк обороту дебіторської заборгованості	Відношення вартості дебіторської заборгованості до виручки від реалізації продукції, помножене на 360 днів	р.1125 + р.1130 + ... + р.1155 (ф.№1) : р.2000 (ф.№2) x 360	Коефіцієнт має демонструвати зменшення в динаміці

6. Оборотність кредиторської заборгованості	Відношення суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до суми кредиторської заборгованості	$p.2000 \text{ (ф.№2)} : p.1615 \text{ (ф.№1)}$	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
7. Середній термін обороту кредиторської заборгованості	Відношення суми кредиторської заборгованості до суми виручки від реалізації продукції, помножене на 360 днів	$p.1615 \text{ (ф.№1)} : p.2000 \text{ (ф.№2)} \times 360$	Коефіцієнт має демонструвати зменшення в динаміці
8. Фондовіддача необоротних активів	Відношення суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до суми необоротних активів	$p.2000 \text{ (ф.№2)} : (p.1011 - p.1012)$	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці
9. Оборотність власного капіталу	Відношення суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до суми власного капіталу	$p.2000 \text{ (ф.№2)} : p.1495 \text{ (ф.№1)}$	Коефіцієнт має демонструвати збільшення в динаміці

Джерело: складено автором на основі даних [52, с.177-178]

Додаток Е

Таблиця Е.1

Порівняльна оцінка нормативно-законодавчих актів, що регулюють сферу банкрутства в Україні
на протязі 1992-2022 рр.

Ознака порівняння	Назва нормативно-законодавчого акту України, в сфері регулювання банкрутства підприємств			
	Закон України «Про банкрутство» № 2343-ХІІ від 14.05.1992 р.	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 784-ХІV від 30.06.1999 р.	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 4212-VI від 22.12.2011 р.	Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18.10.2018 р.
1	2	3	4	5
Ціль, що визначена Преамбулою	Даний Закон встановлює порядок та умови визнання юридичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності – банкрутами з метою задоволення вимог та претензій кредиторів	Даний Закон визначає умови та порядок поновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності – боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів	Даний Закон визначає умови та порядок поновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом та застосування процедури ліквідації задля часткового чи повного задоволення претензій та вимог кредиторів	Даний Кодекс визначає умови та порядок поновлення платоспроможності боржника - суб'єкта підприємницької діяльності або визнання його банкрутом задля задоволення вимог кредиторів, а також поновлення платоспроможності фізичної особи
Характер цілі	На мікрорівні	На мікрорівні	На мікрорівні	На мікрорівні
Мотиви для порушення справи	Неплатоспроможний стан	Неплатоспроможний стан (за двома ознаками: обсяг безспірних вимог кредиторів та терміни погашення)	Неплатоспроможний стан (за двома ознаками: обсяг безспірних вимог кредиторів та терміни погашення)	Неплатоспроможний стан (за двома ознаками: настання зазначеного терміну та невиконання грошового зобов'язання кредиторів).

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5
Суб'єкт-боржник провадження у справі	Юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. Не можуть бути казенні підприємства, підприємства, що є об'єктами права комунальної власності.	Юридичні особи, зокрема і споживчі товариства, благодійні та інші фонди; державної форми власності підприємства, окрім казенних підприємств, що є об'єктами права комунальної власності.	Фізичні особи – підприємці або юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. Не можуть бути боржниками відокремлені структурні підрозділи – представництва, філії, відділення та інші.	Фізичні особи – підприємці, фізичні особи або юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. Не можуть бути боржниками банки та казенні підприємства. Можуть бути громадські організації, бюджетні установи, політичні партії.
Право подання заяви	Органи державної контрольно-ревізійної служби або органи державної податкової служби, кредитори (юридичні та фізичні особи), боржник (фізична особа або юридична особа - суб'єкт підприємницької діяльності)	Боржник (юридична особа – суб'єкт підприємницької діяльності) чи кредитор (фізична або юридична особа, а також органи державної податкової служби та інші органи державної влади, які реалізують функції контролю за справлянням різноманітних податкових надходжень).	Боржник (фізична особа – підприємець або юридична особа – суб'єкт підприємницької діяльності), кредитор (органи державної податкової служби та інші органи державної влади, які мають грошові вимоги до боржника, фізична або юридична особа)	Боржник (фізична особа, у т. ч. фізична особа - підприємець або юридична особа), кредитор (фізична або юридична особа, відповідний орган контролю, що здійснює реалізацію погашення податкового боргу, а також інші органи державної влади, які мають грошові вимоги до боржника).
Тип процедур	Ліквідація та санація (відновлення платоспроможності)	Мирова угода, розпорядження майном, ліквідація та санація (відновлення платоспроможності)	Мирова угода, розпорядження майном, ліквідація та санація (відновлення платоспроможності)	Для юридичної особи: розпорядження майном, ліквідація та санація (відновлення платоспроможності). Для фізичної особи: реструктуризація боргів, погашення боргів.

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5
<p>Орган влади, з допомогою якого здійснюється участь держави</p>	<p>На момент прийняття в дію Закону не було передбачено формування спеціалізованого державного органу щодо регулювання сфери банкрутства; Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, підпорядковане Кабінету міністрів України (діє з 17 червня 1996 року).</p>	<p>Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, підпорядковане Кабінету міністрів України (діє з 17 червня 1996 року); Агентство з питань банкрутства, підпорядковане Кабінету міністрів України (діє з 6 липня 1998 року); Державна госпрозрахункова організація «Агентство з питань банкрутства», підпорядковане Міністерству економіки (діє з 24 квітня 2000 року); Державний відділ з питань банкрутства, підпорядкований Міністерству економіки (діє з 27 березня 2006 року).</p>	<p>Департамент з питань банкрутства Міністерства юстиції України (діє з 2 липня 2014 року); Структурний департамент Міністерства юстиції України, що забезпечує виконання завдань, покладених на Міністерство, щодо забезпечення реалізації державної політики в сфері банкрутства (діє з 10 квітня 2018 року).</p>	<p>Департамент з питань банкрутства Міністерства юстиції України (діє з 2 липня 2014 року).</p>
<p>Орган, якому відводиться першочергова роль</p>	<p>Арбітражний суд за місцем знаходження боржника, яке визначається місцем знаходження його постійного діючого органу.</p>	<p>Арбітражний суд за місцем знаходження боржника.</p>	<p>Господарський суд за місцем знаходження боржника - фізичної особи - підприємця або юридичної особи.</p>	<p>Господарський суд за місцем знаходження боржника - фізичної особи, юридичної особи або фізичної особи – підприємця.</p>

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5
Наявність арбітражного керуючого	Повноваження керуючого санацією та розпорядника майна арбітражним судом поклалися на банківську установу, яка здійснювала розрахунково-касове обслуговування боржника; Фонд державного (комунального) майна (у випадку, коли боржником є державне підприємство) чи іншу особу. Ліквідатори арбітражним судом назначалися із представників зборів кредиторів, фінансових органів, банків, а також Фонду державного (комунального) майна (у випадку, коли банкрутом є державне підприємство).	Арбітражний керуючий, що назначається арбітражним судом (ліквідатор, розпорядник майна, управляючий санацією).	Арбітражний керуючий, що назначається господарським судом (ліквідатор, розпорядник майна, управляючий санацією).	Арбітражний керуючий, що назначається господарським судом за вимогою зборів кредиторів, а у разі відсутності такої вимоги – назначається господарським судом.

Джерело: [29]

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Аналіз нормативно-законодавчої бази, що регулюють сферу банкрутства
на предмет визначення типу моделі державного регулювання банкрутства в Україні на протязі 1992-2022 рр.

Класифікація (критерій)	Назва нормативно-законодавчого акту України, в сфері регулювання банкрутства підприємств			
	Закон України «Про банкрутство» № 2343-ХІІ від 14.05.1992 р.	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 784-IV від 30.06.1999 р.	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 4212-VI від 22.12.2011 р.	Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18.10.2018 р.
1	2	3	4	5
Підсумковий висновок щодо типу моделі	ПРОКРЕДИТОРСЬКА	ПОМІРНО ПРОДЕБІТОРСЬКА	ПОМІРНО ПРОДЕБІТОРСЬКА	ПРОКРЕДИТОРСЬКА
1. Наявність законодавчо закріплених механізмів, що дають змогу бізнесу боржника вижити та зберегти робочі місця, незалежно від того чи перейде він до іншого власника чи ні	Помірно продебіторське спрямування законодавства План санації передбачає реалізацію майна боржника недержавної власності як цілісного майнового комплексу, всі трудові договори, що укладені до дати продажу майна, зберігають силу, права та обов'язки роботодавця переходять до покупця майна. В процедурах ліквідації: згода кредиторів на продаж майна боржника не потрібна; відсутня вимога первинного обов'язкового продажу майна боржника як єдиного майнового комплексу.	Помірно продебіторське спрямування законодавства План санації передбачає реалізацію майна боржника недержавної власності як цілісного майнового комплексу; всі трудові договори, що укладені до дати реалізації майна, зберігають свою силу, а обов'язки та права роботодавця переходять до покупця майна. В процедурах ліквідації: згода кредиторів на продаж майна боржника не потрібна; відсутня вимога первинного обов'язкового продажу майна боржника як єдиного майнового комплексу.	Радикально продебіторське спрямування законодавства План санації передбачає реалізацію майна боржника як цілісного майнового комплексу, всі трудові договори, укладені до дати такого продажу, продовжують діяти, при цьому функції роботодавця переходять до покупця майна. В процедурах ліквідації: згода кредиторів на продаж майна боржника не потрібна; первинний обов'язковий продаж майна боржника як єдиного майнового комплексу.	Помірно прокредиторське спрямування законодавства План санації передбачає реалізацію всього або частини майна, відчуження всього або частини майна може відбуватися через заміщення активів; всі трудові договори, укладені до дати реалізації, продовжують діяти, функції роботодавця переходять до покупця. В процедурах ліквідації: реалізація майна здійснюється виключно за згодою кредиторів; немає вимоги первинної обов'язкової реалізації майна боржника як єдиного майнового комплексу.

<i>Продовження табл. Ж.1</i>				
1	2	3	4	5
2. Співвідношення інтересів забезпечених та незабезпечених кредиторів (послідовність задоволення вимог кредиторів)	Радикально прокредиторське спрямування законодавства Черговість задоволення вимог передбачає, що вимоги кредиторів, що забезпечені заставою включаються до першої черги, а кредиторів, не забезпечених заставою до четвертої.	Помірно прокредиторське спрямування законодавства Кредитори, що забезпечені заставою не є конкурсними, їх вимоги включаються в окремий реєстр; вимоги кредиторів, що не забезпечені заставою включаються до четвертої черги.	Помірно прокредиторське спрямування законодавства Кредитори, що забезпечені заставою не є конкурсними, їх вимоги включаються в окремий реєстр; вимоги кредиторів, що не забезпечені заставою включаються до четвертої черги.	Радикально прокредиторське спрямування законодавства Кредитори, що забезпечені заставою не є конкурсними, їх вимоги включаються в окремий реєстр, що задовольняються в першу чергу; вимоги кредиторів, що не забезпечені заставою включаються до четвертої черги.
3. Можливість збереження боржником управління та можливості ведення переговорів з кредиторами під час процедур банкрутства	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном органи управління боржника не мають права приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення юридичних осіб, філій; проведення емісії цінних паперів тощо; мають право виключно за погодженням з розпорядником майна укласти угоди щодо передачі нерухомого майна в оренду, заставу; одержувати та видавати позики (кредити) тощо; розпоряджатися ін. майном. Рішення про участь боржника в об'єднаннях, асоціаціях тощо приймається за згодою розпорядника майна.	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном органи управління боржника не мають права приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення юридичних осіб, філій; проведення емісії цінних паперів тощо; мають право виключно за погодженням з розпорядником майна укласти угоди щодо передачі нерухомого майна в оренду, заставу; одержувати та видавати позики (кредити) тощо; розпоряджатися ін. майном. Розпорядник майна не має права втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном керівник або органи управління боржника не мають права без згоди розпорядника майна приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення юридичних осіб, філій; проведення емісії цінних паперів тощо; можуть виключно за погодженням з розпорядником майна укласти договори про відчуження або обтяження нерухомого майна, в т. ч. передачі в оренду, заставу; одержувати та видавати позики (кредити) тощо;	Прокредиторське спрямування законодавства Протягом процедури розпорядження майном керівник або органи управління боржника не мають права приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію; створення, участь в господарських товариствах; створення філій; проведення емісії цінних паперів тощо; відчуження або обтяження нерухомого майна; надання позик (кредитів), передачу майна в довірче управління; можуть приймати рішення виключно за погодженням з розпорядником майна про участь боржника в об'єднаннях, асоціаціях тощо; передачу нерухомого майна в

Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4	5
	<p>Розпоряднику майна передаються документація, печатки, штампи, матеріальні та ін. цінності. Розпорядник майна не має права втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації припиняються повноваження керівника та органів управління, управління переходить до керуючого санацією; здійснюється передача документації, печаток, штампів, матеріальних та ін. цінностей. В межах процедури ліквідації закінчуються всі повноваження органів управління банкрута, керівник банкрута звільняється з роботи, до ліквідатора переходять права керівника (органів управління).</p>	<p>процедурі санації припиняються повноваження керівника та органів управління боржника, управління переходить до керуючого санацією; здійснюється передача документації боржника, печаток і штампів, матеріальних та інших цінностей; накладається арешт на майно боржника та ін. обмеження його дій щодо розпорядження майном. В межах процедури ліквідації завершуються всі повноваження органів управління банкрута, керівник банкрута звільняється з роботи, а також припиняються повноваження власника (власників).</p>	<p>розпоряджатися ін. майном. Розпорядник майна не має права втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації керівник боржника звільняється з посади; зупиняються повноваження органів управління боржника; управління переходить до керуючого санацією; здійснюється передача документації, печаток, штампів, матеріальних та ін. цінностей. В межах процедури ліквідації завершуються всі повноваження органів управління банкрута, керівник банкрута звільняється з роботи, припиняються повноваження власника (власників).</p>	<p>оренду; одержання позик (кредитів). Розпорядник майна не має права втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника. В процедурі санації члени виконавчого органу (керівник) звільняються з посади; зупиняються повноваження органів управління боржника, управління та повноваження органів управління повністю передаються керуючому санацією, здійснюється передача документації, печаток, штампів, матеріальних та ін. цінностей. В межах процедури ліквідації завершуються всі повноваження органів управління банкрута, члени виконавчого органу (керівник) звільняються з роботи.</p>

Джерело: [29]